

Transnationell syndikalism i ett lokalt rum

Industrial Workers of the World och finländarna i Duluth 1915–1921

Tommi Kippola

Matrikelnummer: 37576

Pro Gradu i allmän historia

Fakulteten för humaniora,
psykologi och teologi

Åbo Akademi, 2019

Handledare: Holger Weiss

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR HUMANIORA, PSYKOLOGI OCH TEOLOGI

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Allmän historia	
Författare: Tommi Kippola	
Arbetets titel: Transnationell syndikalism i ett lokalt rum – Industrial Workers of the World och finländarna i Duluth 1915–1921	
Handledare: Holger Weiss	
<p>Industrialiseringen i Nordamerika i början av 1900-talet bidrog till en ökad invandring och skapandet av en multinationell arbetarrörelse. De usla arbetsförhållandena ledde till att ett flertal arbetare radikaliserades och sökte sig till organisationer vars målsättning var att förbättra arbetarnas situation. En sådan organisation var den syndikalistiska fackföreningen Industrial Workers of the World (IWW). IWW:s målsättning var att förena alla arbetare oberoende etnisk, nationell, könslig eller raslig identitet, vilket gjorde att organisationen blev populär bland immigranterna. Immigranterna grundade egna lokala avdelningar och i denna avhandling undersöks den finländska IWW-avdelningen i Duluth, Minnesota. Som en multinationell organisation kan IWW även beskrivas som en transnationell organisation, eftersom fackföreningen upprätthöll transkontinentala kontakter och den radikala ideologin genomsyrade verksamheten både på en global och en lokal nivå.</p> <p>Syftet med avhandlingen är att genom den finländska IWW-avdelningen i Duluth redogöra för begreppen transnationalism, rumslighet och aktörskap under tidsperioden 1915–1921. Den huvudsakliga frågeställningen är konstruerad för att sammankoppla de finländska syndikalisterna till den globala arbetarhistorien och har formulerats enligt följande: Hur skapas ett lokalt radikalt rum? Vad är aktörens roll i rummet och hur synliggörs det transnationella? Hur förhöll man sig till andra transnationell ideologier?</p> <p>Materialet som ligger som grund för avhandlingens analys utgörs av artiklar från IWW:s finländska dagstidningar och tidskrifter, liksom arkivhandlingar från före detta medlemmars personarkiv. Teorin följer ett upplägg där transnationalism används i ett övergripande syfte, medan begreppen rumslighet och aktörskap kopplas mer konkret till själva frågeställningen. Metoden utgörs av att via verksamheten i Duluth visa hur finländarna var en del av IWW:s transnationella historia, med hänsyn till den teoretiska diskussionen.</p> <p>Avhandlingens analys är tredelad, där den första behandlar uppkomsten av ett radikalt rum som Duluth och det finländska läroverket Work People's College. Den andra delen fokuserar på fyra finländska IWW-medlemmar för att exemplifiera radikalt aktörskap och bevisa länken mellan det lokala och det transnationella. I den tredje och sista delen av analysen undersöks däremot förhållandet mellan syndikalisterna och socialisterna samt kommunisterna. Sammanfattningsvis kan det konstateras att finländarna hörde till de aktivaste immigrantgrupperingarna inom IWW, som via sin verksamhet bevisade att man verkligen trodde på att en samhällelig förändring kunde uppnås såväl lokalt som globalt. Den transnationella medvetenheten gjorde att man också noggrant följde med de världsliga händelserna som långt härstammade från Europa, vilket gjorde att när nya idéer nådde det radikala rummet, så förändrades även åsikterna om hur arbetarklassen bäst kunde stå emot det kapitalistiska samhället.</p>	
Nyckelord: Finländare, IWW, Duluth, Minnesota, global arbetarhistoria, transnationalism, rumslighet, aktörskap	
Datum: 21.5.2019	Sidantal: 58
Abstraktet godkänt som mognadsprov:	

Innehållsförteckning

Förkortningar	1
1 Inledning.....	2
1.1 Syfte och frågeställning	3
1.2 Presentation av källmaterialet	5
1.3 Forskningsläge	6
1.4 Teori och metod.....	8
2 Bakgrund och kontext	12
2.1 Syndikalism.....	12
2.2 Industrial Workers of the World	13
2.3 Finländska syndikalister	16
2.4 Duluth och Work People's College.....	17
3 Uppkomsten av ett lokalt rum	19
3.1 De två radikala rummen.....	20
4 Aktörens roll.....	26
4.1 Finländska aktörer	27
4.2 Det finländska IWW i en transnationell kontext.....	34
5 Förhållandet till andra transnationella aktörer	38
5.1 Syndikalism kontra socialism	40
5.2 IWW och Komintern	43
6 Slutord.....	50
6.1 Vad hände med de finländska syndikalisterna?	51
6.2 Sammanfattning.....	52
Käll- och litteraturförteckning	54

Förkortningar

IWW	Industrial Workers of the World
OBU	One Big Union
AFL	American Federation of Labor
WFM	Western Federation of Miners
FSF	Finnish Socialist Federation
FSOC	Finnish Socialist Organization of Canada
SPA	Socialist Party of America
SLP	Socialist Labor Party of America
CPUSA	The Communist party of America

1 Inledning

Transnationell syndikalism i ett lokalt rum syftar på den radikala fackföreningen Industrial Workers of the World (IWW), som under tidigt 1900-tal var den dominanta vänsterideologiska rörelsen före den ryska revolutionen och Sovjetunionens grundande¹. IWW uppstod i Förenta staterna som under tidsperioden 1900–1920 genomgick en markant industriell expansion, tillsammans med den övriga atlantiska världen. Transkontinentala och regionala järnvägsnätverk kopplade centrum och periferin till en ekonomisk helhet och stålindustrin i Pittsburgh, Youngstown och Chicago blev symbolen för det industriella Förenta staterna. Järnområden som Mesabi Range i Minnesota och kolgruvorna som spred sig från västra Pennsylvania till Illinois försåg däremot industrin med de nödvändiga råvarorna. Den ekonomiska utvecklingen i slutet av 1800-talet förvandlade Förenta staterna till världens mest produktiva nation.² I samband med den ökade industrialiseringen ökade också flödet av immigranter från Europa – nästan en halv miljon immigranter anlände till Nordamerika 1880 och under de tio år som följde anlände mer än fem miljoner människor. Det stora immigrantflödet sänkte lönerna för mindre erfarna arbetare, som växte i antal mellan 1865 och 1914. Samtidigt ökade behovet av konsumentvaror som igen skapade ett behov av fler arbetare. Långsamt började lönerna och levnadsstandarden förbättras, men industrialiseringens positiva effekter överskuggades ändå av arbetsmarknadens instabilitet, perioder av arbetslöshet och arbetarens oförmåga att försörja sig själva och familjen.³ I ett samhälle utan några som helst skyddsnet blev det snabbt klart för arbetarna att ända sättet att motverka det industriella samhällets negativa effekter var genom arbetarorganisationer. Dessa organisationer kunde övervaka arbetarnas intressen såsom rimliga löner och fungera som en länk mellan arbetsgivaren och arbetstugaren. Tanken om en solidarisk arbetarrörelse skapade en ny grupp av ledare som hade som målsättning att sammanslå nationella fackföreningar, arbetarpartier och andra organisationer till en enda stor rörelse som kunde utmana den växande kapitalismen⁴. Det var ändå inte ovanligt att arbetarna ignorerade deras ledares uppmaningar och teorier om de noterade att dessa var fränkopplade från verkligheten. I en sådan situation tog arbetarna saker och ting i egna händer för att se till att deras önskemål uppmärksammades.

Den växande arbetarrörelsen i början av 1900-talet och förbättringen av kommunikationer gjorde att nya idéer utbyttes i högre grad än tidigare. Detta gav då igen upphov till radikala åsikter och ideologier, såsom syndikalismen. Den revolutionära syndikalismens vision var att

---

¹ Peter Cole, David Struthers & Kenyon Zimmer, 'Introduction', *Wobblies of the World. A global history of the IWW*, red. Peter Cole, David Struthers & Kenyon Zimmer (London 2017), s. 1.

² Melvyn Dubofsky & Joseph A. McCartin, *Labor in America: A History* (Wiley-Blackwell 2017), s. 99.

³ Dubofsky & McCartin, *Labor in America: A History*, s. 102–103 & 104.

⁴ Dubofsky & McCartin, *Labor in America: A History*, s. 104.

skapa en arbetarklass med självtillit, som med revolutionära medel kunde bevisa dess kapacitet att sköta sina egna ärenden⁵. Syndikalismen i den atlantiska världen uppstod under en period som kan definieras som den andra industriella revolutionen. Under denna period introducerades en mängd nya tekniska innovationer, som förutom att påverka ekonomin också ändrade på arbetsformerna och betydde förändrade arbetsförhållanden. Reaktionen på det industriella samhället ledde sedan till att syndikalistiska organisationer uppstod, samtidigt som radikala åsikter började spridas inom arbetarklassen. De radikala åsikterna varierade dock beroende på yrke och den regionala och nationella kontexten. I stora drag kan radikalismen förklaras utifrån arbetarklassens ökade urbanisering och att dessa i Europa och Nordamerika bosatte sig i homogena grannskap som stärkte arbetarnas klassmedvetenhet och skapade en känsla av solidaritet.⁶

1.1 Syfte och frågeställning

En undersökning om en global rörelse som IWW gör att det finns många möjligheter till att synliggöra olika fenomen som präglar transnationell vänsterideologi. I min avhandling väljer jag att fokusera på IWW:s verksamhet i staden Duluth i delstaten Minnesota och dess finländska medlemmar, istället för att skriva en heltäckande undersökning om IWW:s globala verksamhet. Med att undersöka de finländska IWW-medlemmarnas verksamhet i staden Duluth under tidsperioden 1915–1921 vill jag redogöra för tre teoretiska begrepp: transnationalism, rumslighet och aktörskap. Dessa teoretiska begrepp kopplar avhandlingen till det globalhistoriska forskningsfältet och ger förståelse för IWW som en global organisation. Genom att utgå från IWW och dess finländska medlemmar kan en transnationell idéns rumsliga manifestationer och dess påverkan på lokala aktörer undersökas. Vad detta konkret betyder är att jag vill se hur den syndikalistiska ideologin syntes i Duluth och framförallt i IWW:s finskspråkiga läroverk Work People's College. Därefter undersöks hur aktören, det vill säga de finländska medlemmarna, använde sig av den radikala kunskap de tagit del av.

Avhandlingens tema använder en teoretisk diskussion som grund, vilket gör att frågeställningen bör konstrueras på ett sätt som ger klarhet i de centrala begrepp som används. Allt cirkulerar kring begreppen transnationalism, rumslighet och aktörskap. Transnationalism är det övergripande begreppet som kopplar ihop allting, medan den egentliga frågan är vad som avses med rumslighet och aktörskap. Därför är min första fråga: vad innebär och hur skapas ett

---

⁵ Marcel van der Linden & Wayne Thorpe, 'The Rise and Fall of Revolutionary Syndicalism', *Revolutionary Syndicalism. An International Perspective*, red. Marcel van der Linden & Wayne Thorpe (Aldershot 1990), s. 1.

⁶ Van der Linden & Thorpe, 'The Rise and Fall of Revolutionary Syndicalism', s. 4 & 6–7.

politiskt/radikalt rum? Efter att ha besvarat frågan på ett mer allmänt plan, riktas uppmärksamhet till Duluth och frågan där blir att vad som gjorde Duluth och Work People's College till ett lokalt radikalt rum? En kommentar i detta skede. Eftersom avhandlingen handskas med syndikalistisk ideologi, så kommer ordet radikalt att tillämpas i samband med begreppet rumslighet. Kopplad till den förra frågan är den andra centrala frågan: vad är aktörens roll i rummet? Denna fråga kommer först att granskas ur ett mera allmänt perspektiv varefter olika tolkningar av aktörens roll i rummet följer. Efter detta undersöks vilka saker som definierade finländarnas aktörskap, det vill säga vad bestod deras verksamhet av? Intressant är också att undersöka huruvida finländarna passade in i den transnationella historiska kontexten, visade deras verksamhet tecken på en transnationell medvetenhet eller var det frågan om en sluten cirkel som enbart agerade i den lokala miljön? Den sista frågan tar då igen upp förhållandet mellan IWW och andra transnationella aktörer. Det handlar främst om hur syndikalisterna förhöll sig till socialisterna och senare även kommunisterna? Frågeställningen utgår från denna tematik eftersom historieskrivningen har upplevt ett ökat intresse för forskning som sträcker sig över nationsgränser. Hittills har rumsliga koncept, vore de transnationella, transregionala eller transkontinentala, blivit en del av den historiografiska traditionen.⁹ Att använda ett finländskt källmaterial som inte tidigare använts för att exemplifiera transnationalism, rumslighet och aktörskap öppnar möjligheten för nya tolkningar om global arbetarhistoria.

Källmaterialet är hämtat från åren 1915–1921 och denna sexårsperiod är tillräcklig för att tjäna avhandlingens syfte. Meningen är återigen inte att skriva en heltäckande redogörelse över IWW:s eller dess finländska medlemmars historia. I denna typ av undersökning är ramverket av stor betydelse, varav platsen är begränsad till Duluth och Work People's College. En alltför bred utgångspunkt riskerar att minska förståelsen för de fenomen som egentligen torde stå i centrum och detsamma gäller begreppsanvändningen. Inom temat transnationella rörelser finns det en risk för att alltför mycket utrymme ges till att förklara olika begrepp. Med det sagt är det ändå viktiga aspekter att ta i beaktande och en förklaring till de mest centrala begreppen ges i den mån som är nödvändig för att förstå avhandlingens sammanhang. Vad som uteblir är ändå komplexiteten bakom vissa definitioner, som redan det skulle räcka till en intressant avhandling i sig. En sista specifikation då det kommer till begreppsanvändningen är den om hur källorna använder "Amerika" för att avse Förenta staterna. För att vara konsekvent används samma begrepp i citaten, medan jag i avhandlingen förövrigt håller mig till Förenta Staterna/Nordamerika.

---

⁹ Dominic Sachsenmaier, *Global Perspectives on Global History. Theories and Approaches in a Connected World* (Cambridge 2011), s. 1.

1.2 Presentation av källmaterialet

Källmaterialet som jag använder i min avhandling består av arkivhandlingar och artiklar från tidningar och tidskrifter. En icke-statlig organisation som IWW lämnar sällan efter sig ett heltäckande arkiv, vilket gör att man i undersökningen är tvungen att konsultera olika källor från olika enheter. Därmed kan källmaterialet beskrivas som fragmenterat och kräver att forskningslitteratur och annan litteratur används för att hitta det bästa sättet att jobba med ett sådant material.

Arkivhandlingarna som används i avhandlingen är hämtade från Riksarkivet, institutionen för allmän historias arkiv vid Åbo universitet, Folkets arkiv och Arbetararkivet. Detektiva centralpolisens arkiv vid Riksarkivet innehåller digitaliserade personmappar om bland annat Niilo Wälläri och Leo Laukki, där jag fokuserat på vad som sagts om dem och om deras tid i Nordamerika. Vid allmänna historieämnets arkiv vid Åbo universitet har jag då igen bekantat mig med Gust Aakulas samling som innehåller främst artiklar som Aakula sparat och skrivit under sin tid inom IWW. Folkets arkiv och Arbetararkivet i Helsingfors förvaltar främst Niilo Wälläris och William Tanners personarkiv och består i likhet med Aakulas samling av tidningsurklipp, men också övrigt fragmenterat material. Svårigheten med att hitta material om IWW beror som sagt på att organisationen inte efterlämnat något heltäckande arkiv, åtminstone inte i Finland. Det gör att man är tvungen att söka sig till olika personarkiv som i bästa fall kan erbjuda tidigare okända detaljer eller vara å andra sidan väldigt magra innehållsmässigt.

Det enklaste sättet att bekanta sig med den finländska IWW-avdelningens verksamhet är ändå att läsa de dagstidningar och tidskrifter man lät publicera. Därmed består en stor del av mitt källmaterial av artiklar hämtade från IWW:s finskspråkiga dagstidning *Industrialisti*, som utkom mellan åren 1917–1975. *Industrialisti* företräddes av tidningarna *Teollisuustyöläinen* (1916–1917) och *Sosialisti* (1914–1916), vilka var IWW:s officiella språkrör bland de finskspråkiga medlemmarna. Jag använder också artiklar från tidskriften *Ahjo* som publicerades av Work People's Colleges studeranden och personal. Dessa ovanstående tidningar och tidskrifter trycktes alla i Duluth, men jag använder också tidskriften *Tie Vapauteen* som var en finskspråkig publikation som utkom i New York. Varför denna tidskrift är av intresse beror på att William Tanner var en av de som lät publicera sina artiklar i den, samtidigt som de övriga artiklarna ger vidare insikt i den finländska radikala pressens förhållningssätt till olika händelser. Dagstidningarna går att hitta vid Åbo universitets tidningsarkiv, medan *Ahjo* och *Tie Vapauteen* finns digitaliserat på Nationalbiblioteket. Metoden som beskriver hur jag arbetat med källmaterialet presenteras i kapitel 1.4.

1.3 Forskningsläge

Min avhandling är en del av det forskningsfält som definieras som global arbetarhistoria (Global Labour History). Utgångspunkten för global arbetarhistoria är ett globalt forskningsområde som omfattar till exempel transkontinentala jämförelseobjekt, arbetets sociala historia, förhållandet mellan världshandeln och interna politiska konflikter och transnationell forskning om kollektiv handling¹⁰. Inspiration har långt hämtats från teoretiker som Karl Marx, Émile Durkheim och Max Weber, som såg arbetet som det centrala konceptet i sin analys över samhället¹¹. Inom detta omfattande forskningsfält kan min avhandling placeras in mellan IWW:s transnationella historia och forskningen om amerikafinländarna i Nordamerika. Forskningen kring arbetarklassen har kommit en lång väg från att i början av 1900-talet långt varit ett forskningsområde som enbart inkluderade arbetare i de kapitalistiska länderna och östra Europa/Ryssland¹². Inom den moderna forskningen har man dock alltmer försökt frångå det eurocentriska perspektivet och istället valt att fokusera på transnationella och transkontinentala studier om arbetarnas kontakter och deras sociala rörelser på en bred skala. Och med ”transkontinental” menas hur historiska processer placeras in i en större kontext oberoende hur ”små” dessa processer är geografiskt sett.¹³ Global arbetarhistoria har med andra ord blivit ett fenomen som kan ses som arbetets universella historia, eller det globaliserade arbetets historia, som fokuserar på globaliseringens historia och processer som bäst kan studeras från ett globalt perspektiv, istället för ett lokalt eller ett regionalt perspektiv¹⁴. Marcel van der Lindens påstående om att global arbetarhistoria bäst kan studeras från ett globalt perspektiv må stämma, men vad min avhandling ändå tar fasta på är också det lokala perspektivets betydelse i undersökningen om en transnationell organisation. För att förstå hur detta går ihop använder jag Matthias Middells och Katja Naumanns teori om hur det globala och det transnationella synliggörs i det lokala och är en teori som diskuteras närmare i nästa kapitel.

I Steven Hirschs och Lucien van der Walts antologi, *Anarchism and Syndicalism in the Colonial and Postcolonial World*, definieras anarkismen och syndikalismen som en transnationell rörelse som upprätthöll överstatliga kontakter och såg ett flöde av bland annat idéer, människor och strukturer, där varje del bidrog till rörelsens utveckling¹⁵. Denna

---

¹⁰ Marcel van der Linden, ‘The “Globalization” of Labour and Working-Class History and its Consequences’, *Global Labour History. A State of the Art*, red. Jan Lucassen (Bern 2008), s. 14, 33 & 35.

¹¹ Jan Lucassen, ‘Writing Global Labour History c. 1800–1940: A Historiography of Concepts, Periods and Geographical Scope’, *Global Labour History. A State of the Art*, red. Jan Lucassen (Bern 2008), s. 59.

¹² Marcel van der Linden, *Workers of the World : Essays Toward a Global Labor History* (Leiden 2008), s. 1.

¹³ Van der Linden, *Workers of the World*, s. 6.

¹⁴ Van der Linden, ‘The “Globalization” of Labour and Working-Class History and its Consequences’, s. 21–22.

¹⁵ Steven Hirsch & Lucien van der Walt, ‘Rethinking Anarchism and Syndicalism: The Colonial and Postcolonial Experience, 1870–1940’, *Anarchism and Syndicalism in the Colonial and Postcolonial World*,

definition utgör också det område som berör min avhandling, det vill säga att se det syndikalistiska IWW som en transnationell organisation där överstatliga kontakter existerade. Hur exemplifiera detta genom att enbart se på en grupp inom organisationen kräver då igen rätta teoretiska verktyg, varför det är nödvändigt att vända sig till historiker som haft samma utgångspunkt. Här bör speciellt Raymond Craib nämnas i och med att Craibs problemformulering i forskningen¹⁶ om anarkister i Santiago i Chile liknar den som används i denna avhandling. Exempel på övrig forskning inom global arbetarhistoria med fokus på anarkism, syndikalism och IWW är Peter Coles, David Struthers och Kenyon Zimmers antologi, *Wobblies of the World*, som är ett regelrätt globalhistoriskt verk om IWW¹⁷. Cole har också tidigare behandlat IWW i sin bok *Wobblies on the Waterfront*, där han studerat den syndikalistiska verksamheten i Philadelphia¹⁸. Det stora globala arbetarhistoriska ramverket utgörs då igen av forskning av Lucien van der Walt och Marcel van der Linden. Förutom att ha ägnat mycket tid åt global arbetarhistoria på en allmän nivå, har van der Linden också behandlat revolutionär syndikalism i antologin *Revolutionary Syndicalism* tillsammans med Wayne Thorpe¹⁹. Van der Walt har igen ägnat mycket tid åt att studera arbetarklassens historia och dess globala historia, teorier kring anarkism och syndikalism samt marxism. Eftersom ett av denna avhandlingens syfte är att redogöra för förhållandet mellan syndikalisterna och andra transnationella aktörer, är det nödvändigt att konsultera forskning som fokuserar på olika vänsterideologier²⁰. Ralph Darlington's *Syndicalism and the Transition to Communism* är därmed en värdefull referens som synliggör hur ideologin omformas och i sin forskning redogör Darlington för hur syndikalister gick över till kommunismen i Europa och i Nordamerika²¹.

Liksom det nämndes i början av detta kapitel kan min avhandling placeras in mellan IWW:s transnationella historia och forskningen om de finländska IWW-medlemmarna. Eftersom avhandlingen använder sig av ett finländskt källmaterial för att exemplifiera tre omfattande begrepp, bör också forskning kring den finländska IWW-avdelningen användas för att bilda ett förståeligt sammanhang och fullständiga det fragmenterade källmaterialet. Jag vill dock påpeka att meningen inte är att ifrågasätta tidigare forskning om finländarna i Duluth, utan

---

1870-1940 : The Praxis of National Liberation, Internationalism, and Social Revolution, red. Steven Hirsch & Lucien van der Walt (Leiden 2010), s. xxxiii.

¹⁶ Se Raymond Craib, 'Sedentary Anarchists', *Reassessing the Transnational Turn. Scales of Analysis in Anarchist and Syndicalist Studies*, red. Constance Bantman & Bert Altena (New York 2015).

¹⁷ Se *Wobblies of the World. A global history of the IWW*, red. Peter Cole, David Struthers & Kenyon Zimmer (London 2017).

¹⁸ Se Peter Cole, *Wobblies on the Waterfront: Interracial Unionism in Progressive-Era Philadelphia* (Urbana 2007).

¹⁹ Se *Revolutionary Syndicalism. An International Perspective*, red. Marcel van der Linden & Wayne Thorpe (Aldershot 1990).

²⁰ Med vänsterideologier menas här varianter av syndikalism, socialism och kommunism.

²¹ Se Ralph Darlington, *Syndicalism and the Transition to Communism. An International Comparative Analysis* (Aldershot 2008).

snarare handlar det om att använda denna forskning som stöd för att lyckas uppnå avhandlingens syfte. Bland de främsta historiker i Finland som bedrivit forskning om finländska immigranter i Nordamerika och deras medverkan i IWW är Auvo Kostiainen. Ända sedan 1970-talet har Kostiainen publicerat ett flertal verk som i detalj beskriver de finländska IWW-medlemmarnas liv i Förenta staterna och vad deras verksamhet bestod av²². Andra forskare som också uppmärksammat den radikala finländska verksamheten vid Stora sjöarna är Michael Karni och Gary Kaunonen. Karni har i sin doktorsavhandling, *Yhteishyvä – Or, For the Common Good*, från 1970-talet studerat finländsk radikal verksamhet vid Stora sjöarnas västra kust, medan Kaunonen i sin bok *Challenge Accepted* mer specifikt fokuserat på finländska immigranter i området kring Michigans koppargruvor²³. I samma takt som det globala arbetarhistoriska forskningsfältet öppnats för nya synvinklar såsom ras, etnicitet och genus, framkommer även forskning som utnyttjar möjligheterna dessa synvinklar fört med sig. Forskning som kan placeras in i denna kategori är speciellt Aleks Huhtas doktorsavhandling *Toward a Red Melting Pot*. I sin avhandling utnyttjar Huhta ett finländskt källmaterial för att undersöka hur de radikala finländarna i Nordamerika använde sig av ett rasligt tänk för att beskriva skillnader mellan människor²⁴. Huhtas avhandling fungerar som en inspirationskälla eftersom det bevisar hur ett källmaterial som långt behandlar endast en specifik grupp kan i slutändan användas för att förklara större fenomen.

1.4 Teori och metod

I kapitel 1.1 lyftes avhandlingens syfte fram, det vill säga att redogöra för begreppen transnationalism, rumslighet och aktörskap. En teoretisk förklaring till dessa begrepp bildar en uppfattning om hur de används i denna avhandling. Vad som är viktigt att förstå är att transnationalism används i det här fallet i ett övergripande syfte, medan begreppen rumslighet och aktörskap kopplas mer konkret till själva frågeställningen.

---

²² Relevanta verk för denna avhandling: Auvo Kostiainen, *The Forging of Finnish-American Communism, 1917–1924. A Study in Ethnic Radicalism* (Åbo 1978), *Finns in the United States: A History of Settlement, Dissent, and Integration*, red. Auvo Kostiainen (East Lansing 2014), Auvo Kostiainen, 'IWW – Kohti anarkosyndikalistista maailmanjärjestystä', *Anarkismi, Avantgarde, Terrorismi. Muutamia strategioita järjestyksen sotkemiseksi*, red. Marja Härmänmaa & Markku Mattila (Helsingfors 2007), s. 187–207 & Douglas J. Ollila & Auvo Kostiainen, 'Finnish-American anarcho-syndicalism and the Industrial Workers of the World', *Siirtolaisuus – Migration*, 4:1979, s. 17–26.

²³ Se Michael Karni, *Yhteishyvä – Or, For the Common Good: Finnish Radicalism in the Western Great Lakes region, 1900–1940* (Minneapolis-Saint Paul 1975) & Gary Kaunonen, *Challenge Accepted: A Finnish Immigrant Response to Industrial America in Michigan's Copper Country* (East Lansing 2010).

²⁴ Se Aleks Huhta, *Toward a Red Melting Pot: The Racial Thinking of Finnish-American Radicals, 1900–1938* (Åbo 2017).

Transnationalism kan definieras som en kritik gentemot metodologisk nationalism, det vill säga en kritik mot antaganden om att nationalstaten är en naturlig ”behållare” av den historiska utvecklingen. För det andra innebär transnationalism att uppmärksamhet riktas i högre grad mot individer och sociala grupper via ett poststrukturalistiskt²⁵ angreppssätt. Detta omfattar växelverkan mellan exempelvis individer och är en del av den postkoloniala teorin som fokuserar på de röstlösa i historien.²⁶ Genom ett transnationellt perspektiv kan även uppkomsten av immigranternas transnationella samhällen uppmärksammas. Dessa samhällen betraktas som ett parallellt fenomen till övriga transnationella uttryck, som exempelvis tillkomsten av icke-statliga organisationer²⁷. För att en icke-statlig organisation som IWW skulle uppstå, krävdes det att nationer och människor var starkt medvetna om att de delade specifika intressen och mål över nationsgränserna. Man insåg också att lösningen på de flesta problemen var att sammanslå resurser och att effektivisera transnationellt samarbete.²⁸

Rumslighet kan liksom transnationalism kopplas till postkolonial teori, där rummet kan utgöra en specifik plats, stad eller region. Rummet befinner sig sällan i ett vakuum utan ingår i ett obestämt antal större helheter²⁹. När man använder sig av rumsliga teorier stöter man ofta på uttrycket ”rumslig vändning”. Grundtanken med den rumsliga vändningen är att det samexisterar ett flertal konkurrerande spatiala (rumsliga) ramverk, där det kulturella utbytet och transnationalismen inte kan begränsas till endast en specifik plats. Vad detta innebär är att den traditionella tolkningen av en plats där en historisk utveckling äger rum egentligen binds till en process av global integration. Ett annat förklarings sätt är att den rumsliga vändningen utgår från att platsen är en konstruktion där samtidigheten hos varierande spatiala ramverk och historiska aktörers roll definieras av spatial ordning. Samtidigt motsätter den sig, i likhet med transnationalism, metodologisk nationalism i alla dess former.³⁰ Därför är det motiverat att behandla Duluth och Work People’s College som ett lokalt rum, i och med att dessa var en produkt av globala flöden, speciellt då man accepterar det faktum att rummet alltid är konstruerat av sociala relationer och aktörens handlingar³¹.

---

²⁵ Poststrukturalism innebär bl.a. en stark tilltro till vetenskapen och till möjligheten att nå en exakt och systematiskt uppbyggd kunskap om den sociala verkligheten, *Nationalencyklopedin*, <<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/poststrukturalism>>.

²⁶ Matthias Middell & Katja Naumann, ‘Global history and the spatial turn: from the impact of area studies to the study of critical junctures of globalization’, *Journal of Global History* 5 (2010), s. 161.

²⁷ Peter Kivisto, ‘The Transnational Practices of Finnish Immigrants’, *Finns in the United States: A History of Settlement, Dissent, and Integration*, red. Auvo Kostianen (East Lansing 2014), s. 297.

²⁸ Akira Iriye, *Global Community. The Role of International Organizations in the Making of the Contemporary World* (Berkeley 2002), s. 9.

²⁹ Holger Weiss, ‘Om den rumsliga vändningen och rummet för historisk tolkning’, *Ikaros* 9:1 (2012), s. 14.

³⁰ Middell & Naumann, ‘Global history and the spatial turn’, s. 155.

³¹ Raymond Craib, ‘Sedentary Anarchists’, *Reassessing the Transnational Turn. Scales of Analysis in Anarchist and Syndicalist Studies*, red. Constance Bantman & Bert Altena (New York 2015), s. 140.

Aktörskap kan igen uppfattas på ett flertal olika sätt. Vad som avses här är hur finländska immigranternas aktörskap korrelerar med ovanstående definition av transnationalism och rumslighet. Immigranternas erfarenheter erbjuder en ingång till något som Middell och Naumann definierar som "globaliseringsportaler" eller platser som fungerar som center där global kommunikation förekommer. Detta innebär att institutioner och olika tillvägagångssätt har skapats för att etablera global samhörighet.³² Att undersöka dessa portaler synliggör transnationella organisationers arbete från ett underifrånperspektiv och med fokus på att redogöra för individens handlingar. Resultatet blir då att det lilla binds ihop med något större, vilket gör att rum som Duluth och Work People's College samt dess aktörer hamnade i centrum för mötet mellan det lokala och det globala³³. Inom dessa rum omformades även idéer som resulterade i en överföring av värderingar och i att beteenden skapades, som i sin tur ifrågasatte och utmanade den etablerade sociala hierarkin³⁴.

Metoden jag använder i avhandlingen är att via källmaterialet hitta exempel på verksamheter som kan diskuteras inom det teoretiska ramverket. Det intressanta är att se huruvida det finländska källmaterialet som avhandlingen utnyttjar, kan ställas emot begreppen transnationalism, rumslighet och aktörskap och användas för att placera in finländarna i en större kontext. Genom denna metod och via finländarnas aktörskap ämnar avhandlingen exemplifiera hur globala idéer manifesteras i en lokal miljö. Samtidigt kan det visa hur denna grupp agerade i ett lokalt rum och hur den transnationella medvetenheten styrde deras aktörskap. Själva forskningsmetoden kan därmed beskrivas som en selektiv process, där både tidningsmaterial och övriga arkivhandlingar genomgått en granskning som sedan resulterat i att enstaka skrifter kopplats ihop för att bilda en helhet. Denna helhet har sammanställts för att frågeställningen ska kunna besvaras. I själva urvalsprocessen har jag utgått från att välja artiklar och övrigt material som visar exempel på finländarnas tolkning av IWW:s ideologi utifrån vissa individens erfarenheter. Samtidigt har uppmärksamhet riktats mot vad som sägs om andra aktörer. Redan från början har det varit logiskt att utgå från att kontakter existerat och att finländarna i Duluth inte varit en sluten grupp som saknat kontakter med den övriga världen. Uppfattningen om världen var en del av den politiska och kulturella arsenalen, även om detta manifesterades på olika sätt beroende på den sociala och kulturella kontexten³⁶.

---

³² Middell & Naumann, 'Global history and the spatial turn', s. 162.

³³ Middell & Naumann, 'Global history and the spatial turn', s. 163.

³⁴ Edilene Toledo & Luigi Biondi, 'Constructing Syndicalism and Anarchism Globally: The Transnational Making of the Syndicalist Movement in São Paulo, Brazil, 1895–1935', *Anarchism and Syndicalism in the Colonial and Postcolonial World, 1870–1940*, red. Steven Hirsch & Lucien van der Walt (Leiden 2010), s. 363.

³⁶ Sebastian Conrad & Dominic Sachsenmaier, 'Introduction: Competing Visions of World Order: Global Moments and Movements, 1880s–1930s', *Competing Visions of World Order. Global Moments and Movements, 1880s–1930s*, red. Sebastian Conrad & Dominic Sachsenmaier (New York 2007), s. 8.

Sammanfattningsvis öppnar begreppen transnationalism, rumslighet och aktörskap möjligheten till att se den finländska IWW-avdelningen i Duluth som aktörer i ett lokalt rum med en stark medvetenhet om världen runtom dem. Vad som kommer att diskuteras i senare kapitel är vilka uttryck denna medvetenhet tog och vilka förbättringar man ansåg sig finna med hjälp av transnationellt samarbete. Samtidigt ger det också historiker en möjlighet att reflektera över spatiala tanke-system, varav speciellt globalhistoriker blivit kritiskt medvetna om de mentala, institutionella, lokala och globala rum inom vilka de opererar³⁷.

---

³⁷ Sachsenmaier, *Global Perspectives on Global History*, s. 3.

2 Bakgrund och kontext

För att få ut det mesta ur avhandlingens tema är det viktigt att förstå innebörden av begreppet syndikalism och bakgrunden till de organisationer och personer som står i centrum av denna undersökning. Av begreppet syndikalism existerar olika tolkningar beroende på tidsperiod och geografiskt läge och varianten relevant för denna avhandling är den amerikanska syndikalismen, även känd som anarkosyndikalismen³⁹. I detta kapitel ges också en bakgrund till IWW i samband med definitionen av syndikalism, följt av en presentation av de centrala aktörerna. För att förstå den geografiska avgränsningen, bör uppmärksamhet även riktas till Duluth och Work People's College. Det handlar om att i stora drag redogöra för den geografiska avgränsningen och bakgrunden till det radikala rummet.

2.1 Syndikalism

Syndikalism är en utomparlamentarisk facklig åskådning som avvisar den centrala statsmakten och förordar lokalt fackligt inflytande och lokala avtal. Syndikalismen vänder sig mot politiskt och parlamentariskt arbete. Arbetarna bör genom direkta lokala aktioner som riktar sig emot företagen, till exempel via strejker, sabotage och bojkotter, överta makten och slutligen genom generalstrejk införa ett socialistiskt samhälle. Fackföreningarna ska i stället för statliga monopol överta produktionsmedlen.⁴⁰

Syndikalistiska organisationer kännetecknades således av tre gemensamma aspekter. För det första uttryckte anhängarna attityder som förespråkade klasskamp och utövade en revolutionär politik. Det långsiktiga målet var kapitalismens fall och införandet av ett system där arbetarna kontrollerade den industriella produktionen, samtidigt som man på kort sikt strävade efter att förbättra arbetarnas ställning. För det andra ansåg syndikalisterna att det effektivaste sättet att uppnå kortsiktiga och långsiktiga mål var genom direkt handling, där arbetarna mobiliserades mot arbetsgivarna. På ett generellt plan var det en attack mot det hela sociopolitiska samhället som stödde den kapitalistiska ekonomin. För det tredje insisterade syndikalisterna att direkt handling krävde att arbetarna skulle organiseras då produktionen var som högst, varför fackföreningarna ansågs fungera som effektiva agitatorer som uppvigade till kamp för att uppnå omedelbara och långsiktiga mål.⁴¹

---

³⁹ Anarkosyndikalismen var inte enbart begränsad till Nordamerika, men är den form av syndikalism som använts för att definiera IWW.

⁴⁰ *Nationalencyklopedin*, <<https://www.ne.se>>.

⁴¹ Van der Linden & Thorpe, 'The Rise and Fall of Revolutionary Syndicalism', s. 1–2.

De flesta syndikalistiska organisationer grundades under 1900-talets två första decennier. I Europa kan spår av dessa organisationer hittas i Nederländerna, Frankrike, Sverige, Storbritannien, Spanien, Italien, Portugal och Tyskland. I Latinamerika var det främst i Mexiko och Argentina där syndikalistiska organisationer uppstod. Syndikalistiska organisationer i Nordamerika var då igen IWW i Förenta staterna och One Big Union (OBU) i Kanada. Även om beskrivningen på syndikalism kan tillämpas på alla organisationer i ovanstående länder, så existerade ett flertal skillnader då det kom till interna strukturer. Syndikalistiska organisationer kunde delas in i moderata och revolutionära fack. IWW bör definitivt placeras in i det senare facket eftersom organisationen reflekterade den revolutionära anarkosyndikalistiska ideologin. Revolutionär anarkosyndikalism, eller enbart anarkosyndikalism, är en idériktning som förenar syndikalisternas krav på arbetarnas fackliga organisation med anarkisternas tro på den ”handlingens propaganda” som ska omkullvälta statsmakten via bojkotter, sabotage och generalstrejker⁴². Det var också dessa så kallade anarkister som formade den första världstäckande transnationella rörelsen som inte var bunden till något formellt politiskt parti och spred sig därför bland emigranter, landsförvisade, aktivister och studenter⁴³.

2.2 Industrial Workers of the World

Industrial Workers of the World grundades i Chicago i Förenta staterna år 1905 i en protest mot vad man ansåg vara bakåtsträvande fackföreningar. IWW kom att ifrågasätta tidigare fackföreningars metoder genom att anamma en radikal linje som väckte stor uppmärksamhet och ledde till konflikter i det omkringliggande samhället. I den officiella medlemsboken stipulerades följande:

Arbetarklassen och arbetsgivaren har inget gemensamt. Ingen fred kan uppnås så länge hunger och nöd existerar bland de miljontals arbetare och medan några få, arbetsgivarna, får njuta av allt det goda i livet.⁴⁴

Det kapitalistiska systemet ansågs inte tjäna arbetaren och var därför dömd att störtas. I den mån påminner retoriken om den som kan finnas i Marx och Engels *Kommunistiska manifest* från 1848, men med skillnaden att IWW siktade på att organisera arbetarklassen till en ekonomisk maktfaktor.

---

⁴² Nationalencyklopedin, <<https://www.ne.se/>>.

⁴³ Kenyon Zimmer, 'A Cosmopolitan Crowd: Transnational Anarchists, the IWW, and the American Radical Press', *Wobblies of the World. A global history of the IWW*, red. Peter Cole, David Struthers & Kenyon Zimmer (London 2017), s. 29.

⁴⁴ Industrial Workers of the World, 'Preamble', *Official Membership Book*, Arbetararkivet, HA:A1.

I Förenta staterna hade de första fackföreningarna grundats redan under 1840-talet och mot slutet av 1800-talet grundades nationella fackföreningar som American Federation of Labor (AFL), grundat 1886. Ett återkommande problem gällande nationella fackföreningar var att flera ansåg att dessa förespråkade en alltför moderat politik. AFL anklagades frekvent att vara en koalition för arbetarelit och en sammansvärjning mot den vanliga arbetaren. Extra tryck lades också på fackföreningarna i och med den växande industrialiseringen och den ökade immigrationen i början av 1900-talet. Speciellt stålindustrins framväxt ledde till att stålarbetarna var bland de grupper som ofta deltog i strejker runtom i landet. Av IWW:s ledarskap hade många rötter i stålindustrin, men även arbetare inom gruvindustrin kom att ansluta sig till de radikala. Inom gruvindustrin verkade Western Federation of Miners (WFM) som arbetade för att organisera gruvarbetarna och, liksom IWW kom att göra, såg strejker som en metod för att nå sina mål. I skiftet av 1800- och 1900-talet ansvarade fackföreningen för ett flertal strejker på västkusten, som ofta också resulterade i våldsamma konfrontationer mellan arbetarna och arbetsgivarna. Ett exempel på en sådan konfrontation var strejken i Cripple Creek i Colorado, där soldater efter våldsamma sammandrabbningar lyckades skingra de strejkande arbetarna. WFM:s misslyckande väckte krav på en radikalare organisation och resulterade i grundandet av IWW.⁴⁵

I Chicago 1905 möttes 43 representanter från WFM och de amerikanska socialistiska grupperingarna Socialist Party of America (SPA) och Socialist Labor Party (SLP). På bordet låg ett förslag om att grunda en organisation som skulle arbeta för att förbättra förhållandena för en arbetarklass från olika industribranscher och med varierande etnisk bakgrund. Utvecklingen ledde till att IWW formades till en anarkosyndikalistisk organisation som använde sig av slagorden ”direkt handling”, ”sabotage” och ”generalstrejk”⁴⁶. Dessa implementerades hastigt då organisationen började ordna strejker runtom i landet, lett av WFM:s tidigare frontfigur William D. ”Big Bill” Haywood. Strejkerna förekom främst i de västra och mellersta delstaterna, men IWW hade även anhängare i landets östra delar. Kända händelser som ligger utanför tidsperioden 1915–1921 och som direkt kan kopplas till IWW var bland annat strejken på Mesabi Range i norra Minnesota 1907 och strejken vid Michigans koppargruvor 1913. I retrospektiv ledde dock ingendera av dessa till några framgångar. Strejken på Mesabi Range resulterade i ett misslyckande på grund av gruvbolagens, lokala affärsmännens och kyrkans motstånd, medan strejken i Michigan kom att leva inom folklig tradition på grund av en olycka som skedde under en julfest på en italiensk möteslokal. Under

---

⁴⁵ Auvo Kostiaainen, ’IWW – Kohti anarkosyndikalistista maailmanjärjestystä’, *Anarkismi, Avantgarde, Terrorismi. Muutamia strategioita järjestyksen sotkemiseksi*, red. Matja Härmänmaa & Markku Mattila (Helsingfors 2007), s. 188–192.

⁴⁶ Kostiaainen, ’IWW – Kohti anarkosyndikalistista maailmanjärjestystä’, s. 192.

festen utbröt panik efter att någon ropat ”elden är lös!”, vilket resulterade i att ett tiotal människor trampades ihjäl. Flera av dessa var finländare. Strejkerna och den övriga verksamheten gav IWW stor publicitet och bevisade fackföreningens engagemang och handlingskraft, även om de egentliga framgångarna förblev marginella. Orsaken var främst på grund av arbetsgivarnas och myndigheternas hårda motstånd.

IWW:s verksamhet utgick genast från början att förena alla arbetare runtom i världen under fackföreningens baner. I Förenta staterna var redan en stor del av medlemmarna av utländsk härkomst och ett flertal immigranter lät sig genast efter ankomsten till landet värvas till IWW:s lokala avdelningar. En av dessa avdelningar var just den finländska IWW-avdelningen i Duluth, som kom att publicera IWW:s finskspråkiga tidningar och styra över Work People’s College. Den främsta orsaken varför IWW lyckades få fotfäste runtom i världen och locka till sig medlemmar från varierande bakgrund berodde på att man accepterade alla arbetare oberoende deras etniska, nationella, könsliga eller rasliga identitet. Principen var att ingen arbetare, man eller kvinna, skulle nekas medlemskap i den lokala unionen på grund av tro och hudfärg⁴⁷. De rasistiska, sexistiska och xenofobiska tendenserna som man ansåg ha förekommit inom AFL samt inom andra socialistiska organisationer var främsta orsaken till att IWW anammade ovanstående princip.

Kritiken mot andra arbetarorganisationer bottnade främst i oviljan att använda radikala medel för att driva igenom en förändring som skulle gynna speciellt industriarbetarna. Därför kom såväl övriga amerikanska och finländska organisationer att hamna i IWW:s sikte. Grundarna till den amerikanska arbetarorganisationen Samuel Gompers, Adolph Strasser och P.J. McGuire förespråkade marxistisk ideologi och riktade redan i början av 1900-talet kritik mot AFL, bland annat på grund av Gompers misstänksamhet mot intellektuella, politiker och bourgeoisien⁴⁸. Svårigheten med fackföreningarna i Förenta staterna, såsom AFL och WFM, var att man inte lyckades organisera den brokiga arbetsklassen under en allmänt accepterad ideologi. Till en början var representanterna från WFM, SPA och SLP förhoppningsfulla att IWW skulle lyckas med denna uppgift. Haywood var också förhoppningsfull att samarbetet skulle hålla och proklamerade:

Vårt ändamål är att skapa en arbetarorganisation, en organisation tillräckligt vid för att involvera alla i arbetarklassen. Vad jag vill se denna organisation göra är att lyfta upp

---

⁴⁷ Cole, Struthers & Zimmer, ‘Introduction’, *Wobblies of the World*, s. 4.

⁴⁸ Melvyn Dubofsky, ‘The Rise and Fall of Revolutionary Syndicalism in the United States’, *Revolutionary Syndicalism. An International Perspective*, red. Marcel van der Linden & Wayne Thorpe (Aldershot 1990), s. 204.

kamraten som ligger i rännstenen [...] med vetskapen om att samhället inte kan vara bättre än dess mest miserabla.⁴⁹

Men faktum var att sammanhållningen inte förblev långvarig. Under de första tre åren misslyckades IWW på alla fronter. Få arbetare anslöt sig till fackföreningen och dessutom prioriterades inte den socialistiska läran. Detta ledde till att SPA och SLP drog bort sitt stöd och senare även WFM. Men efter 1908 trots sina motgångar lyckades IWW, likt en fågel Fenix, stiga upp ur askan genom att troget hålla sig till organisationens principer⁵⁰.

Spänningarna mellan de olika organisationerna syntes speciellt i de lokala avdelningarna, bland annat i Duluth och bland de finländska immigranterna. Den finländska IWW-avdelningen hade formats efter att radikala medlemmar brutit sig ur Finnish Socialist Federation (FSF) och Finnish Socialist Organization of Canada (FSOC), vilket skapade en långvarig schism mellan pro och anti-IWW grupperingar från och med 1914. Radikala aktörer kallades ”syndikalister” och ”anarkosyndikalister” av socialisterna, medan de radikala använde skällsord som ”gula socialister” och ”opportunisterna” för att beskriva socialisterna⁵¹. Det förstnämnda uttrycket var ett vanligt skällsord för någon som ansågs vara medlem av en organisation som grundats av arbetsgivaren.

2.3 Finländska syndikalister

De fyra finländska syndikalister som används för att exemplifiera aktörskap är Niilo Wälläri, Leo Laukki, Gust Aakula och William Tanner. Varför just dessa fyra män har valts att exemplifiera aktörskap inom en radikal verksamhet beror främst på att alla hade en bakgrund i Work People's College. För att kunna se förhållandet mellan transnationalism, rummet och aktören, bör själva aktören ha befunnit sig i rummet. Aktörskapet begränsas dock inte endast till verksamheten inom läroverket. Duluth och ett mer allmänt aktörskap behandlas också. Varför inte inkludera kvinnor är en fråga som kan ställas. Avsaknaden av kvinnliga aktörer beror helt enkelt på brist av källmaterial, speciellt då det kommer till finländska kvinnor som var medlemmar i IWW.

Niilo Wälläri är idag känd för att ha verkat som ordförande för Sjömansunionen i Finland mellan åren 1938–1967. Han föddes i Lundo år 1897 och gavs en socialistisk uppväxt⁵². Som

---

⁴⁹ Dubofsky, 'The Rise and Fall of Revolutionary Syndicalism in the United States', s. 206.

⁵⁰ Dubofsky, 'The Rise and Fall of Revolutionary Syndicalism in the United States', s. 206–207.

⁵¹ Saku Pinta, 'The Wobblies of the North Woods: Finnish Labor Radicalism and the IWW in Northern Ontario', *Wobblies of the World. A global history of the IWW*, red. Peter Cole, David Struthers & Kenyon Zimmer (London 2017), s. 142.

⁵² 'Niilo Wälläri 50 vuotta', *Vapaa Sana* (6.4.1947), Folkets Arkiv, Wälläri Niilo, klass 7.

tonåring gav sig Wälläri ut till havs och anlände slutligen till Förenta staterna 1916. Efter hans ankomst fick Wälläri höra om IWW och bestämde sig för att ansluta sig fackföreningen. Gust Aakula, född 1884, emigrerade till Nordamerika redan 1907 och bosatte sig i Duluth. Aakula studerade vid Work People's College och efter det vid Valparaiso universitetet i Indiana. Efter examen beslöt sig Aakula att återvända och antogs som lärare i Work People's College och undervisade i engelska, finska och matematik⁵³. Leo Laukki, även känd som Leonard Leopold Lindqvist⁵⁴, föddes i Helsingfors 1880. Efter att ha deltagit i generalstrejken 1905 som en av de ledande rödgardisterna, flydde Laukki till Förenta staterna och anlände 1907. Liksom många andra finländare var Laukki ursprungligen aktiv inom FSF och undervisade också vid Works People's College, samtidigt som Wälläri studerade vid läroverket. Laukki var även en aktiv skribent som publicerade sina artiklar i de finskspråkiga tidningarna och kom att under sin tid i Förenta staterna att skriva tre böcker. Laukki var en av de radikala socialisterna som anslöt sig till IWW:s led och blev en av de ledande figurerna inom organisationen. Laukki trodde hårt på att samhället kunde göras jämlikt genom att hierarkiska gränser suddades bort. William Tanner, eller Karl William Tanner, föddes 1884 i Kuopio. Osäkert är när Tanner anlände till Nordamerika och det första nedslaget om hans vistelse i Förenta staterna är från 1918, då han dömdes till fängelsestraff för sitt engagemang i IWW:s verksamhet och tjänade sitt straff i Leavenworth, Kansas⁵⁵.

2.4 Duluth och Work People's College

Med sin stora immigrantpopulation var staden Duluth, belägen vid Övre sjön, en smältdegel för olika idéer och framförallt ideologier. Själva staden blev ett viktigt centrum för finländsk bosättning då Minnesota genomgick en markant befolkningsökning i skiftet av 1800- och 1900-talet. Antalet finländska immigranter som flyttade in var så pass hög att Duluth kännetecknades som "Finnish capital of United States" och "Helsinki of America"⁵⁶. Politiska grupperingar var snabba med att öppna sina egna möteslokaler och ledde till uppkomsten av politiska rum, där radikala mentaliteter också frodades. En stor del av debatterna inom den sociala och kulturella sfären bland arbetarna kännetecknades som "hall socialism", där ordet "hall" syftade på en

---

⁵³ Gust Aakulas samling, 'Time Passes Duluthian, College', *Duluth Herald* (8.3.1967), TYYH/S/A/58/I.

⁵⁴ Laukki Leo, *Venäjän valtion sosiaalipoliittisen historia arkisto*, Riksarkivet, RGASPI, Fondi 495.

⁵⁵ William Tanner, 'Proletaarien Voittokulku', *Tie Vapauteen* 1:2 (juni 1919), s. 86.

⁵⁶ Arnold R. Alanen, 'Finnish Settlements in the United States: "Nesting Places" and Finntowns', *Finns in the United States: A History of Settlement, Dissent, and Integration*, red. Auvo Kostiaainen (East Lansing 2014), s. 65–66.

möteslokal. Detta lockade såväl politiskt och icke-politiskt aktiva personer att delta i olika evenemang och aktiviteter⁵⁷.

Work People's College var ett finländskt läroverk i Smithville (Duluth), Minnesota. Institutionen gick ursprungligen under namnet Finnish People's College and Theological Seminary, som var en religiös skola som grundats 1903 och upprätthölls av den nationella kyrkliga organisationen i Minneapolis. År 1907 förlorade organisationen kontrollen över skolan, varpå FSF tog över verksamheten och gav läroverket det nya namnet Work People's College. Ett läroverk för endast arbetare var något helt utöver det vanliga i Förenta staterna. Institutionen gjorde även bra av sig finansiellt och Work People's College blev snabbt FSF:s officiella utbildningsanstalt. Utbildningen byggdes upp kring socialistisk ideologi, det engelska språket och ekonomistudier. Radikal vänsterideologi hade dock fått fotfäste i Mellanvästern⁵⁸, vilket också syntes i Work People's Colleges verksamhet i form av att läroverkets studerande och personal började alltmer förespråka IWW:s ideologi.⁵⁹ Efter att de radikala lämnat FSF för att istället ansluta sig till IWW, lyckades dessa 1914 få kontroll över läroverkets aktiemajoritet. Work People's College var en viktig institution för de radikala och undervisningen expanderades att inkludera principer av revolutionärt tänk, marxistisk ekonomi, materialistisk sociologi, retorik, journalistik, arbetarrörelsens historia, matematik, bokföring, engelska och finska. Som mest hade läroverket kring 150–160 studeranden. Vinterterminen inleddes den 1 november och avslutades den 31 maj. Sommarterminen som varade under sommarmånaderna lockade oftast fler studeranden⁶⁰.

---

⁵⁷ Auvo Kostiaainen, 'Politics of the Left and the Right', *Finns in the United States: A History of Settlement, Dissent, and Integration*, red. Auvo Kostiaainen (East Lansing 2014), s. 131.

⁵⁸ Innefattar delstaterna: Illinois, Indiana, Iowa, Kansas, Michigan, Minnesota, Missouri, Nebraska, North Dakota, Ohio, South Dakota, Wisconsin.

⁵⁹ Kostiaainen, 'Politics of the Left and the Right', s. 138.

⁶⁰ Gust Aakulas samling, 'Time Passes Duluthian, College', *Duluth Herald* (8.3.1967), TYYH/S/A/58/I.

3 Uppkomsten av ett lokalt rum

I mitten av 1800-talet i och med växande globala förhållanden, hade en specifik rumslig hierarki börjat ta form. Detta fenomen utvecklades långsamt via en ständig kamp, speciellt då det nationella underkuvade alla rumsliga enheter för att visa tecken på suveränitet. Mänskliga handlingar på en lokal, regional, kontinental och internationell nivå spelade såklart en viktig roll, men dessas kapacitet var avsevärt begränsad. Denna historiska struktur har dock börjat upplösas. Nationella perspektivet existerar fortfarande, men den hierarkiska relationen mellan olika rum verkar ha upplösts och istället kan det urskiljas en process där bitar sätts ihop på ett nytt sätt.⁶¹ Vad detta innebär är att rumslighet egentligen är ett sätt att tänka och synliggöra vissa historiska fenomen. Att tala om rumslighet och uppkomsten av ett rum är med andra ord ett synsätt, eller ett teoretiskt verktyg, som bland annat hjälper oss att förstå effekterna av transnationella flöden.

Som det framkommit tidigare var rummet, i detta fall det radikala rummet, en produkt av globala flöden som konstruerats av sociala relationer och aktörens handlingar. Att transnationella flöden nådde detta rum gör att man kan tala om ”translokaltitet”⁶². Det bakomliggande syftet med begreppet är att koppla ihop det lokala och det globala samt att visa hur världen egentligen bestod av ett flertal lokala rum. Naturliga translokala rum var Duluth och Work People’s College, men liknande rum existerade också i andra delar av världen. Som exempel kan tas staden Santiago i Chile under 1920-talet, där en specifik stadsdel utgjorde kärnområdet för anarkisternas och sympatisörernas verksamhet⁶³. Likaså kan Tampico i Mexiko räknas till ett radikalt rum i och med IWW:s närvaro i staden⁶⁴. Ovanstående exempel och vad som behandlas i nästa kapitel förklarar innebörden av radikala rum. Noterbart är att alla rum inte behöver vara radikala. I slutändan är det själva verksamheten man undersöker som definierar vilket slags rum det är frågan om. Inom ett lokalt rum kan även finnas mindre enheter som samverkar med omgivningen, vilket var fallet med Work People’s College. En annan effekt som också definierar ett lokalt rum är att samtidigt som det transnationella synliggörs i det lokala, kan även det lokala existera i det globala. Det gäller framförallt när man ser på arbetarna och hur de såg sig själva som medborgare av världen, som förstod att de var en del av den sociala och politiska sfären där självbestämmande och att bilda samband kunde praktiserats och

---

⁶¹ Middell & Naumann, ‘Global history and the spatial turn’, s. 150.

⁶² Ulrike Freitag & Achim von Oppen, *Translokaltitet als ein Zugang zur Geschichte globaler Verflechtungen* (Berlin 2005), <<https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/42759#>>, s. 2.

⁶³ Craib, ‘Sedentary Anarchists’, s. 144–145.

⁶⁴ Kevan Antonio Aguilar, ‘The IWW in Tampico: Anarchism, Internationalism, and Solidarity Unionism in a Mexican Port’, *Wobblies of the World. A global history of the IWW*, red. Peter Cole, David Struthers & Kenyon Zimmer (London 2017), s. 126.

förverkligas⁶⁵. Rummet är på så sätt ett koncept som hjälper oss att förstå historiska fenomen genom att avgränsa den fysiska platsen.

3.1 De två radikala rummen

Eftersom avhandlingens syfte är att redogöra för aktörskap som mynnar ut ur ett lokalt rum är det därför nödvändigt att förklara vad detta rum består av. Mer specifikt handlar det om att undersöka de radikala element i staden Duluth och mer detaljerat se på Work People's College och vad som gjorde läroverket till ett radikalt näste. Den stora immigrationsvågen till Duluth mellan åren 1881–1914 kan förklaras utifrån den växande järnindustrin. Järnområdena Vermilion, Mesabi och Cuyuna drog till sig arbetare som bosatte sig i området. Finländarna var speciellt aktiva att bygga upp ett samhälle runtom industrierna och grundade kyrkor, nykterhets- och arbetarrörelser, litteratur- och debattklubbar, teatergrupper, olika idrotts- och musikgrupper, dagstidningar och ett sjukhus.⁶⁶

Med den växande immigrationen blev det alltmer vanligt att finländarna sökte sig till bekanta eller igenkännbara sociala aktiviteter, som balanserade det alldagliga arbetslivet. Finländska immigranter grundade till exempel kulturella organisationer för att göra tillvaron i det främmande Nordamerika något lättare. Därför blev olika organisationer extremt populära och finländarna kännetecknades som aktiva föreningsmänniskor.⁶⁷ Av denna orsak kom också ett flertal finländare att ansluta sig till radikala organisationer som exempelvis IWW, som också hade skaffat egna samlingslokaler. Duluths finländska IWW-avdelning var aktiv med att ordna varierande evenemang som bland annat pjäser och musikalerna som framfördes inne i staden på Workers Opera och Workers Association⁶⁸. Men på sidan om de lättsamma evenemangen ordnades även möten där rådande förhållanden diskuterades. Den stora koncentrationen av immigranter i Duluth och de närliggande gruvdistrikten invid Övre sjön gjorde att man snabbt i slutet av 1800-talet och i början på 1900-talet började uppmärksamma problem som uppstått i samband med boendet och arbetet i det industriella Nordamerika. Problemen hade ofta att göra med hur individen betraktade sin omgivning. Därför fanns det olika segment bland de finländska immigranterna, där alla sökte sig till den organisation eller förening som bäst reflekterade individens egna tankar och åsikter.⁶⁹ IWW var snabbt uppmärksamma detta och höll ofta medlemsmöten där också nya medlemmar togs in i fackföreningen. Dessutom hölls

---

⁶⁵ Craib, 'Sedentary Anarchists', s. 140–141.

⁶⁶ Alanen, 'Finnish Settlements in the United States', s. 66–67.

⁶⁷ Gary Kaunonen, *Challenge Accepted: A Finnish Immigrant Response to Industrial America in Michigan's Copper Country* (East Lansing 2010), s. 17.

⁶⁸ 'Duluthista', *Industrialisti*, I:11 (23.4.1917).

⁶⁹ Kaunonen, *Challenge Accepted*, s. 18.

speciella tillfällen där kvinnor och till och med hela familjer fick ansluta sig till verksamheten⁷⁰. Men speciellt i Duluths radikala cirklar uppstod ofta meningsskillnader där de finländska lokalerna stod i centrum för ideologiska sammandrabbningar. Om meningsskillnaderna var oöverkomliga, lämnade oftast den avisade medlemmen organisationen och sökte sig istället till någon annan organisation som stödde dennes synsätt⁷¹.

Förutom att erbjuda lokala evenemang och skapa samhörighet bland immigranterna, var det också av största vikt att informera arbetarna om fenomen större än dem själva⁷². För att upprätthålla kontakten med övriga IWW-avdelningar, organiserade finländarna en egen regional förening i Duluth. Verksamheten i staden centrerades i hög grad kring två institutioner, redaktionen för tidningen *Industrialisti* och Work People's College. Efter splittringen inom FSF 1914 (mera om detta i kapitel 5.1) grundade de finländare som stödde IWW sin egen tidning som gick under namnet *Sosialisti (Socialist)* och publicerades i Duluth under en kort tidsperiod. Tidningen lades dock ner men återkom under namnet *Teollisuustyöläinen (Industrial Worker)*. Slutligen ändrades namnet till *Industrialisti* och cirkulationen nådde sitt högsta antal under tidigt 1920-tal med över 10 000 tryckta exemplar, som motsvarade antalet finländska IWW-medlemmar i Förenta staterna. Tidningen utgavs av The Workers' Socialist Publishing Company vars kontor befann sig på Lake avenue och tidningen nådde syndikalister i Mellanvästern, speciellt i Minnesota, övre Michigan och Förenta staternas västkust. Även IWW-anhängare i Kanada var aktiva läsare av *Industrialisti* och tidningen var en viktig informationskälla för dem. Kontoret på Lake avenue såg alltså till att information om IWW:s verksamhet nådde anhängarna och att den transnationella ideologin spreds vidare från det lokala rummet.⁷³

The Workers' Socialist Publishing Company var även snabb att "livnära" sig på de radikala händelserna som förekom i staden. Ett tydligt exempel på detta är hur man rapporterade lynchningarna som skedde i Duluth 1920. Skribenten som gick under pseudonymen "Hobo" skrev i *Industrialisti* under 1960-talet om den skamliga händelsen som tog plats i Duluth i juni 1920, då en hämndlysten folkmassa lät hänga tre mörkhyade män efter att dessa hade blivit dömda för våldtäkt⁷⁴. Händelserna fick sin början då en ung kvinna och hennes kompanjon anklagade sex cirkusarbetare för våldtäkt, varefter dessa snabbt arresterades och fördes inför domstolen. Under rättegången kunde läkaren ändå inte med klarhet säga om kvinnan blivit

---

⁷⁰ 'Duluthista', *Industrialisti*, I:11 (23.4.1917).

⁷¹ Kaunonen, *Challenge Accepted*, s. 20.

⁷² 'Tervetuloa!', *Industrialisti*, I:1 (19.3.1917).

⁷³ Kostiainen, 'Politics of the Left and the Right', s. 141.

⁷⁴ Gust Aakulas samling, 'Duluthin häpeätähä', *Industrialisti*, TYYH/S/A/58/I.

våldtagen eller inte, men männen tillfångatogs oberoende de bristande bevisen⁷⁵. Ryktena över händelsen spred sig snabbt i staden och under morgonen den 15 juni hade unga män från arbetarklassen samlats utanför häktet och krävde att männen skulle överlämnas till folkmassan. Under dagen samlades mer och mer folk utanför häktet och när kvällen lagt sig hade ett tusentals människor anlänt till platsen. Polisen vägrade att utelägna de anklagade, vilket resulterade i att ett hundratal män bröt sig in i häktet och släpade ut tre män från deras celler och hängde dem i en gatlykta medan folkmassan jublade⁷⁶. Denna handling satte Duluth på världskartan och blev en skamfläck i stadens historia⁷⁷. Direkt efter lynchningarna var man snabb att fördöma handlingen i *Industrialisti* och man menade att det som hänt berodde på de ojämlika förhållandena som bottnade i de ekonomiska stridigheterna som drabbade Nordamerika. IWW använde lynchningarna för att understryka vikten av arbetarorganisationer och refererade till händelsen som ett exempel på verklig anarki. Även om IWW inte var inblandad i lynchningarna, visar det hur händelsen utnyttjades för att framhäva sina egna mål genom att påpeka hur likande händelser kunde förhindras genom en enad arbetarorganisation.⁷⁸ Det är ett exempel på hur rummet kan producera nya radikala följare genom att dessa blir emottagare av det radikala budskapet eller motståndare av en specifik händelse. Samma princip gällde för Work People's College, som i likhet med redaktionen på Lake avenue, såg till att informera och framförallt skola nya radikala medlemmar.

Det går inte att neka Work People's Colleges betydelse för uppkomsten av den finländska syndikalismen i Nordamerika⁷⁹. Utbildningen som gavs vid läroverket influerade såväl finländare som andra radikala att fortsätta kampen mot arbetsgivarna och det kapitalistiska samhället. En titt på läsåret 1916–1917 visar vad verksamheten inom läroverket bestod av och hur individerna som studerade där upplevde undervisningen. För att höja antalet studeranden planerades det att införa kurser i det engelska språket i större omfattning, där studeranden kunde välja att studera redovisning på engelska och maskinskrift på samtligt språk under hösten 1917. På våren 1917 uppgick terminsavgiften till en summa på 20 dollar, som inkluderade mat och boende. Antalet studeranden uppgick till lite över 60.⁸⁰ Work People's College under IWW kunde beskrivas som en klasskampsskola där individer med varierande nationaliteter deltog i undervisningen. Finländarna utgjorde dock majoriteten av studerandena och själva

---

⁷⁵ Gust Aakulas samling, 'Duluthin häpeätähä', *Industrialisti*, TYYH/S/A/58/I.

⁷⁶ Aleksi Huhta, *Toward a Red Melting Pot: The Racial Thinking of Finnish-American Radicals, 1900–1938* (Åbo 2017), s. 183–184.

⁷⁷ Gust Aakulas samling, 'Duluthin häpeätähä', *Industrialisti*, TYYH/S/A/58/I.

⁷⁸ Huhta, *Toward a Red Melting Pot*, s. 186.

⁷⁹ Douglas J. Ollila & Auvo Kostianen, 'Finnish-American anarcho-syndicalism and the Industrial Workers of the World', *Siirtolaisuus – Migration*, 4:1979, s. 25.

⁸⁰ 'Kun Työväen-Opistosta tulee I.W.W. Liiton oppilaitos', *Industrialisti*, I:17 (30.4.1917).

undervisningen byggdes också kring dem. Enligt Wälläri rådde en god kamratanda bland studerandena och varje vecka hölls en så kallad kamratkväll, som också var öppen för övriga föreningsaktiva i Duluth. Studerandena fick på så sätt uppleva en blandning av ideologisk indoktrinering och nöjesstunder. Ämnen som kunde läsas vid läroverket presenterades redan i kapitel 2.3, men lektionernas innehåll var starkt kopplade till IWW:s ideologi. I samband med varje lektion fick studerandena även reflektera över strategier som att kapitalismen skulle övervinnas genom att varje arbetarorganisation tog över produktionen med hjälp av en generalstrejk. För att förbättra arbetsvillkoren skulle kortvariga strejker ordnas och koordineras av lokala avdelningar. Sabotage kunde även användas för detta ändamål. Studerandena informerades även om att tillfälliga arbetskontrakt var inget att förespråka eftersom dessa ansågs binda arbetaren. Dessutom skulle man motsätta sig all politisk verksamhet och förneka statsmakten. Alla dessa ovanstående teman behandlades grundligt inom Work People's College i hopp om att göra studerandena till utmärkta syndikalistiska kämpare. IWW:s syndikalistiska ideologi genomsyrade på så sätt undervisningen och var lika viktig som Bibeln är för den kristna. De flesta som gått kurserna förlitade sig också blint på den undervisning man fått och ansåg att verkställandet av det man lärt sig var det ända rätta. Allt som gjordes inom läroverket formades kring IWW:s centrala budskap och det som inte passade in förkastades. Undervisningen gick rakt på sak och dess implementerade betydde krig på en samhällelig nivå mot arbetsgivarna och det kapitalistiska systemet.⁸¹

Vid sidan om IWW:s finskspråkiga dagstidningar publicerade även Work People's College en egen tidskrift som gick under namnet *Ahjo* (*The Forge*). Innehållet beskrevs bestå av "lärorika" artiklar, historier och dikter skrivna av läroverkets studerande och personal⁸². Tidskriften ger också en värdefull inblick i vad studerandena själva valt att lyfta upp från just läsåret 1916–1917. Studerandena som deltog i undervisningen under läsåret kom bland annat från Minnesota och Michigan. Några få hade även anlänt ända från Kanada och Alaska. Mängden kvinnor som deltog i undervisningen var liten och orsaken till detta förklarades med att redan den lilla lön som kvinnor förtjänade gick till kläder och att kvinnor var likgiltiga till att skaffa information om klasskampen. Detta var beklagligt i och med att IWW ansåg att kvinnor hade en lika stor roll att spela i klasskampen som männen och att det var nödvändigt för båda parter att skaffa sig den information som krävdes för att kunna föra kampen vidare.⁸³

---

⁸¹ 'USA:sta karkotetun oli vaikea päästä palaamaan kotimaahansa', *Helsingin Sanomat* (10.8.1967), Folkets Arkiv, Wälläri Niilo, klass 7.

⁸² 'Ahjo', *Teollisuustyöläinen*, III:298 (20.12.1916).

⁸³ 'Katsaus Työväen Opiston toimintaan ja toverikuntaelämään lukuvuotena 1916-1917', *Ahjo*, II:1 (mars 1917), s. 48.

Lärarkåren leddes under läsåret 1916–1917 av Laukki som på sidan om sitt rektorsämbete undervisade i bland annat ekonomi, samhällslära, historisk materialism och om Nordamerikas historia samt dess samhällssystem. Han undervisade också i finska och höll lektioner i retorik. Dynamiken mellan lärarna och studerandena fungerade bra och båda parter entusiasm medförde att lektionerna kunde dra ut på tiden. Undervisningen på engelska hölls av läroverkets långvariga lärare och vicerektor Nikolai Visti, som också undervisade i redovisning, matematik och andra tekniska ämnen. Einari Paakki undervisade däremot i fysik och ansvarade för de lägre klassernas undervisning i engelska och finska. Till lärarkollegiet kunde även räknas hjälplärarna Rosa Knuuti, som var en av de få kvinnor inom Work People's College, och Leo Kummu.⁸⁴

Till studerandenas uppgifter ingick att sysselsätta sig med agitation i form av att sprida flygblad till närliggande invånare och till metallindustrins arbetare. Dessutom ansvarade studerandena för uppbärandet av kollekten som gick till de medlemmar som fängslats på grund av sin verksamhet inom IWW, samtidigt som man aktivt rekryterade nya medlemmar. De som hade råd visade ett stort intresse att ansluta sig. Agitationsarbetet och rekryteringen var ändå inte det enda som studerandena vid Work People's College sysselsatte sig med på sidan om studierna. Arbete gjordes också med läroverkets bästa i tankarna och studerandena ansvarade ofta för att sätta upp pjäser och ordna evenemang i Duluth. Under läsåret 1916–1917 hölls två kvällar där studerandena visade upp pjäser på Workers' Opera, som drog in en godtagbar summa till läroverket. Ett stort intresse för allmänna samhällsfrågor existerade även bland studerandena och för att få svar på dessa hölls argumentationsmöten två gånger i månaden. De retoriska övningarna hade som mål att lära studerandena att argumentera och skärpa tankarna för sedan kunna omkullkasta motståndarens påståenden.⁸⁵

Sammanfattningsvis kan det sägas att det radikala rummet är ett resultat av sociala handlingar i det samtida rummet och sambandet mellan globala flöden⁸⁶. Med tanke på frågan om hur politiska/radikala rum skapas, kan det med hjälp av exemplen i detta kapitel tolkas som att mänskligt motstånd och reaktioner på olika händelser leder till formandet av ett rum där äldre sociopolitiska synsätt möter och ifrågasätts av nya åsikter. Vid korsningen av dessa två synsätt samlas intellektuella, politiker och övriga människor för att handskas med komplexiteten med globala flöden och där formas också något som kan definieras som en världslig ordning. Denna världsliga ordning är ändå en utopistisk tanke eftersom varje grupp

---

⁸⁴ 'Katsaus Työväen Opiston toimintaan ja toverikuntaelämään lukuvuotena 1916-1917', *Ahjo*, II:1 (mars 1917), s. 48–49.

⁸⁵ 'Katsaus Työväen Opiston toimintaan ja toverikuntaelämään lukuvuotena 1916-1917', *Ahjo*, II:1 (mars 1917), s. 49–50.

⁸⁶ Middell & Naumann, 'Global history and the spatial turn', s. 162.

som befinner sig i ovannämnda korsning ämnar implementera den egna visionen av en världslig ordning.⁸⁷ I IWW:s fall skapade man radikala rum som utnyttjade och frodades genom konflikten mellan det etablerade samhället och de nya strömningar som färdades till Duluth via speciellt immigranternas upplevelser. På så sätt blev exempelvis Work People's College en mötesplats där man strävade efter att fastställa riktlinjer för den nya världsliga ordningen.

---

⁸⁷ Middell & Naumann, 'Global history and the spatial turn', s. 166.

4 Aktörens roll

Från att ha behandlat de radikala rummen Duluth och Work People's College, är nästa steg att se på aktörens roll inom dessa rum. Kapitlet inleds med en allmän diskussion över den syndikalistiska aktören och efterföljs av en detaljerad beskrivning av finländarnas aktörskap. I enlighet med de teoretiska utgångspunkterna är meningen att se hur rummet är konstruerat av aktörens handlingar och hur det korrelerar med definitionen av rumslighet och transnationalism.

De finländska syndikalisternas aktörskap kan beskrivas som en form av politisk transnationalism som rummet gav möjlighet till. En vidare utveckling var att man skapade en form av etnisk lojalitet för att skapa och upprätthålla ett transnationellt politiskt rum⁸⁸. Dock kan man inte hävda att verksamheten som förekom i Duluth grundade sig i, och uppstod, på grund av de orättvisor som förekom runtom i världen. För att förstå källan till aktörskapets styrka bör man rikta uppmärksamhet till förhållandena i det lokala samhället. I detta fall handlade det om arbetsförhållanden och industriarbetarnas vilja att bli hörd. Målet uppnåddes bäst genom att först uppvigla arbetarna på den lokala arbetsplatsen, varefter idén sedan spred sig till övriga orter och stärktes av den propaganda man lät framställa för att ge styrka åt visionen. Den rikliga politiska aktiviteten som finländarna förde var på så sätt en reaktion på rådande arbetsförhållanden, vilket resulterade i strejker och demonstrationer⁸⁹.

Ovanstående beskrivning utgår från den mest fundamentala aspekten som präglade finländarnas aktörskap och IWW:s verksamhet i allmänhet. Ett flertal aktörer sluts samman då det existerar en gemensam fiende. I IWW:s och de finländska medlemmarnas fall fanns en stor uppslutning av "fiender" i form av bakåtsträvande fackföreningar som AFL, arbetsgivarna och det kapitalistiska systemet i sin helhet. Vid ett möte med en sådan fiendebild kännetecknades ett radikalt aktörskap av ett hastigt anfall mot dessa instanser. Det är också här kopplingen kan hittas mellan det rumsliga och det transnationella. Själva handlingen skedde i rummet medan den transnationella medvetenheten styrde retoriken som föranledde handlingen. Ett exempel på detta kan hittas i de dagstidningar man lät trycka i Duluth. Fienden målades upp som en förtryckare och det enda möjliga alternativet var att resa sig mot det industriella slaveriet och mot det industriella förtrycket samt mot dem som ledde detta arbete⁹⁰. Denna tanke formades kontinuerligt via interaktioner med kamrater och vänner och via det "förtryck" som tillkom dessa. Aktören, det vill säga de finländska IWW-medlemmarna, byggde på så sätt upp rummet via sociala relationer, kontakter och dynamiskt samarbete⁹¹.

---

⁸⁸ Kivisto, 'The Transnational Practices of Finnish Immigrants', s. 302.

⁸⁹ Kostiainen, 'Politics of the Left and the Right', s. 131.

⁹⁰ 'Kapinaan!', *Teollisuustyöläinen*, III:298 (20.12.1916).

⁹¹ Craib, 'Sedentary Anarchists', s. 141.

Dock förblir frågan om aktörens roll i rummet ännu obesvarad. Utifrån ovanstående diskussion och med hänsyn till teorin kring aktörskap kan man peka ut några specifika teman som förklarar aktörens roll. Kopplingen mellan rummet och aktören är tydlig via de förutsättningar som rummet skapar och de idéer som formas via aktörens handlingar. Dessa idéer omformar sedan rummet som igen påverkar aktörens värderingar och beteendet till den mån att hen börjar ifrågasätta den etablerade sociala hierarkin. Aktörens roll är med andra ord att integrera med rummet. Det kan ännu specificeras att i IWW:s fall handlade det om en interaktion på en ekonomisk och samhällslig nivå.

Utmärkt var lärdomen, att grunden till arbetarklassens klasskamp var ekonomisk och samhällslig. Utmärkt, och rätt, var idén om att arbetarklassen bör tillsätta sina egna organisationer istället för borgarsamhället, för att sedan avträda. Men hur detta skulle fungera var ändå oklart. En mer korrekt idé var att massiva strejker kunde störta den borgerliga makten så att arbetarklassen, som lett strejken, fortsatte att leda samhället.⁹²

Med hänsyn till detta kan det tolkas som att syndikalismen inte var en konstgjord doktrin som påtvingades arbetarna, utan var istället en öppen teori som konstant utvecklades. Denna teori var ett resultat av erfarenheter som hämtats från kampen mot det rådande samhällssystemet.⁹³

4.1 Finländska aktörer

De finländska immigranterna i Nordamerika under 1900-talets början kan beskrivas som en speciell grupp, som inte passade in i den konservativa immigrantbild. Istället för att anamma det amerikanska levnadssättet sökte sig dessa till vänsterideologier för att störta det kapitalistiska systemet⁹⁴. Erfarenheterna som man hämtat från fackföreningsarbetet och från en rad misslyckade strejker ledde till idén om att radikalare åtgärder var nödvändiga för att kunna få till stånd en förändring i det industriella Nordamerika.

Eftersom IWW:s medlemmar representerade en mängd etniska grupperingar, var det naturligt att det bland dessa förekom individer med starka personligheter som också tog på sig en framstående roll. Inom den finländska kretsen kunde personer som Wälläri, Laukki, Aakula och Tanner räknas till denna kategori. Dessa fyra individer fungerar som ett lämpligt exempel på ett radikalt aktörskap eftersom deras insats var betydande. Meningen är ändå inte att lyfta upp dessa individer på en piedestal. Snarare handlar det om tillgång till källmaterial, de har enkelt sagt lämnat efter sig fler spår än andra. Det kan också påpekas att av ovannämnda

---

⁹² Yrjö Sirola, *Suomalaisille työläisille Amerikassa*, Folkets Arkiv, klass 5, Ba.

⁹³ Ralph Darlington, *Syndicalism and the Transition to Communism. An International Comparative Analysis* (Cornwall 2008), s. 17.

⁹⁴ Ollila & Kostiainen, 'Finnish-American anarcho-syndicalism and the Industrial Workers of the World', s. 17.

individer får vissa mer uppmärksamhet än andra och att exempel på deras aktörskap genomsyrar även kommande kapitel.

Leo Laukki var en av de mer aktiva individerna som genom sina publikationer spred vidare IWW:s ideologi. Laukki var en hängiven socialist, som dock kring år 1915 verkar ha kommit till insikt om att den internationella socialismen var i behov av en ny linje som motsvarade tidens behov. Därmed var det tydligt att Laukki alltmer kom att söka sig till de radikala leden. Laukki arbetade huvudsakligen som tidningsman och lärare men han var även rektor i tio år för Work People's College. Åren 1917–1918, efter att ha deltagit i IWW:s demonstrationer mot världskriget, dömdes Laukki till fängelse.⁹⁵ Laukki deltog aktivt i IWW:s direkta handlingar och fungerade bland annat som tolk i förhandlingarna mellan de strejkande arbetarna och den kommunala förvaltningen under strejken på Mesabi Range i juni 1916. Han satt dessutom med i storstrejkskommittén som grundats i och med strejken. Under sommaren hade även Övre sjöns hamnarbetare inlett strejkaktioner och Laukki såg till att organisera hamnarbetarna tillsammans med IWW:s ledande figurer J.P Cannon och Frank Little. Samtidigt som oroligheterna löpte genom Minnesota sommaren 1916, tog sig Laukki även tid att publicera stridslystna artiklar i *Sosialisti* där han proklamerade att: ”om Amerika någonsin är i behov av IWW, så är det nu”. Han besökte även Duluths och Hibbingss⁹⁶ sommarfester och höll brandtal där han uppmuntrade åhörarna att ansluta sig till den ”stora gemensamma unionen”.⁹⁷

I arbetarklassens industriella samhälle, kommer beslutsfattningen och organiseringen att vara i massans egna händer och föras ”nerifrån upp”? Nej, eftersom det kommer inte att existera något ”nerifrån upp” eller ”uppifrån ner”, utan allt kommer att ske mellan industriarbetarnas grupperingar från liten till stor, från stor till liten [---] där alla är på samma nivå och ingendera är under eller över den andra i samhällelig bemärkelse.⁹⁸

Men även om Laukki försökte framhäva och förespråka IWW:s centrala budskap, betraktades han aldrig som en fullblodig syndikalist. I kontrast till IWW, ansåg Laukki att det inte var nödvändigt att förkasta den statliga verksamheten och han sympatiserade med den typ av ”arbetarklasspolitik” som framfördes av socialisterna. Han förespråkade dock revolutionär klasspolitik och ett självständigt socialistparti, så länge det förblev ett radikalt arbetarkontrollerat revolutionärt parti som stred för proletariatets plats i samhället.⁹⁹

Niilo Wälläri kunde till skillnad från Laukki räknas som en nykomling i de syndikalistiska kretsarna. De facto hade Wälläri inte tidigare kommit i kontakt med eller hört något om IWW

---

⁹⁵ Laukki Leo, *Venäjäns valtion sosiaalipoliittisen historia arkisto*, Riksarkivet, RGASPI, Fondi 495.

⁹⁶ Stad i östra Minnesota.

⁹⁷ Tero Jouko Ahola, *Leo Laukki Amerikan suomalaisessa työväenliikkeessä* (Helsingfors 1973), s. 93.

⁹⁸ Leo Laukki, *Teolliseen yhteiskuntaan* (Duluth 1917), s. 556.

⁹⁹ Ahola, *Leo Laukki Amerikan suomalaisessa työväenliikkeessä*, s. 91.

förrän han anlände till Förenta staterna 1916. Organisationens kampvilja fascinerade honom ändå till den grad att han beslöt sig för att ansluta sig till fackföreningen. Som endast 20-åring engagerade sig Wälläri i IWW:s verksamhet bland annat som talare och agitator. Under året 1917 reste Wälläri runt till olika arbetsplatser för att sprida IWW:s ideologiska budskap. Någon lön erbjöds inte, utan plikten var den bärande faktorn som fick ett tusentals medlemmar att åka runt till arbetsplatser för att rekrytera nya medlemmar. Ett tack från högkvarteret för att ha lyckats rekrytera nya medlemmar räckte för agitatorerna, som såg detta som en stor ära. Inom gruvindustrin lyckades Wälläri smugla med sig medlemsböcker som han delade ut till arbetarna. Enligt Wälläri var tillfredsställelsen att lyckas så pass stor att ansträngningen och faran detta förde med sig var värt mödan.¹⁰⁰

Viljan att lära sig mera om arbetarrörelsen ledde Wälläri till att söka in till Work People's College. Terminsavgiften måste han dock förtjäna själv och fackföreningen utfärdade inga bidrag för detta ändamål. När Wälläri slutligen lyckats förtjäna in summan som krävdes för att få studera inom Work People's College, var läroverket redan tryggt i syndikalisternas ägo. Wälläri utsattes för samma typ av indoktrinering som många andra, det vill säga en undervisning som strukturerats för att framhäva ideologiska ändamål. Efter att ha klarat alla kurser började Wälläri dock tveka på att IWW ensam kunde lösa de problem som drabbade arbetarklassen.¹⁰¹ På så sätt kan Wälläri inte heller beskrivas som en ren syndikalist. Istället kan han ses som en person som nog aktivt deltagit i verksamheten, men endast av rent intresse för de frågor som berörde arbetarklassen och för att få förståelse för olika synpunkter som existerade inom denna grupp.

Gust Aakula följde långt samma spår som Laukki, det vill säga studerade och undervisade vid Work People's College. Samtidigt jobbade Aakula aktivt på redaktionen för *Industrialisti*. Liksom Laukki och Aakula var även Tanner en aktiv skribent som skrev artiklar till IWW:s dagstidningar, men också till Work People's Colleges tidskrift *Ahjo* och IWW:s publikation *Tie Vapauteen* i New York. Eftersom alla fyra personer deltog i undervisningens vid IWW:s läroverk är det säkert att säga att de kommit i kontakt med den inre essensen som utgjorde IWW:s ideologiska riktlinjer. Finländarna agiterade aktivt att ett samhälle där fred, fröjd och alla människors välmående skulle råda var resultatet av industriarbetarnas övertagande av industrierna. Industriarbetarna skulle sedan avskaffa det rådande privatägandet och speciellt äganderätten till produktionsmedlen¹⁰².

---

¹⁰⁰ 'Tutustuminen syndikalismiin USA:ssa', *Helsingin Sanomat* (10.8.1967), Folkets Arkiv, Wälläri Niilo, klass 7.

¹⁰¹ 'USA:sta karkotetun oli vaikea päästä palaamaan kotimaahansa', *Helsingin Sanomat* (10.8.1967), Folkets Arkiv, Wälläri Niilo, klass 7.

¹⁰² John Sandgren, 'Sanoma työttömille työläisille', *Sosialisti*, II:6 (8.1.1915), s. 3.

Det finländska aktörskapet i Duluth kan delas in i tre olika kategorier: agitation och rekrytering, direkt handling och vidare spridning av radikal ideologi. Uppdelningen är nödvändig för den speglar de huvudsakliga dragen i IWW:s verksamhet och visar hur mycket uppmärksamhet finländarna gav till de respektive delarna. Man kan ändå inte tala om ett helt distinkt aktörskap i jämförelse med andra politiska och radikala aktörer under 1910-talet. Detta berodde på att IWW:s medlemmar inte egentligen definierade sig själva som syndikalister utan mera som industriella fackmedlemmar¹⁰³. Men för att undvika en större begreppsdiskussion kan det konstateras att IWW godkände de syndikalistiska strategierna. Det handlar om att förstå att organisationen lockade främst aktivister, inte de intellektuella, och att man i praktiken hade svårt att skilja mellan IWW-anhängare och medlemmar inom exempelvis AFL.¹⁰⁴ Immigrantgrupper kunde räknas till det förstnämnda och därför var finländarna aktiva att välkomna dem in i gemenskapen. Det enklaste sättet att utföra detta var via agitation på arbetsplatser och spridning av olika publikationer. Titeln arbetsplatsagitator bars av en individ som var närvarande i arbetarnas vardag. Wälläri var en av dem som valts till agitator och uppdraget krävde förståelse för de rådande omständigheterna och speciell förståelse för vem som var fienden.

Vi måste ge vårt erkännande till den viktigaste aktören inom vår organisation – arbetsplatsagitatorn. För var och en vet att det är han som bär det största och tyngsta arbetet då det kommer till att organisera arbetarna, men hans arbete bär även mest frukt. [---] Vid arbetsplatsen där arbetarna lider och utsätts för förtrycket, där påverkas de av agitationen och det är därför agitatorn är den viktigaste aktören i vår union.¹⁰⁵

Strategin fungerade då myndigheterna slog till och stängde IWW:s möteslokaler. Agitatorerna kunde fortsätta arbetet utanför lokalerna och var på så sätt inte beroende av en specifik samlingsplats. För att kunna bli en arbetsplatsagitator krävdes ett speciellt tillstånd, varefter varje agitator utrustades med medlemsböcker, litteratur etc. Individen sökte sig sedan till en arbetsplats och försökte alltid vid ett passligt tillfälle samtala med övriga arbetare för att få klarhet om deras tankar och åsikter. Efter att arbetsdagen kommit till sin ända, samlades agitatorn och de han talat med under dagen för att fortsätta diskussionerna. Under träffarna kunde agitatorn läsa igenom IWW:s material eller be arbetarna själva bekanta sig med det. När genomgången kommit till sitt slut, var det instruerat att agitatorn skulle lämna fram till exempel en tidning av ”misstag” så att den kom i kontakt med en tredje parter. Nästa dag återupprepades processen och agitatorn skulle se till att inte dra till sig för mycket uppmärksamhet, utan lugnt förklara hans ståndpunkt och förövrigt bete sig professionellt. Ett behärskat beteende

¹⁰³ Dubofsky, ‘The Rise and Fall of Revolutionary Syndicalism in the United States’, s. 209.

¹⁰⁴ Dubofsky, ‘The Rise and Fall of Revolutionary Syndicalism in the United States’, s. 210.

¹⁰⁵ ’Työmaa-agitaattori’, *Industrialisti*, I:107 (17.8.1917), s. 2.

förespråkades istället för högljudda tal. När då sedan agitatorn bedömde att upproriskt beteende börjat gro på arbetsplatsen, kunde denna söka sig vidare och låta någon på arbetsplatsen fortsätta det påbörjade arbetet. Genom agitatorns arbete ansågs det att ett industriellt komplex efter det andra skulle slutligen falla under IWW:s kontroll.¹⁰⁶

Jämfört med AFL, FSF och övriga grupperingar hade IWW två trumfkort som gjorde agitations- och rekryteringsarbetet lättare. Som tidigare nämnt ämnade IWW organisera alla de arbetare som nekats inträde i de övriga organisationerna på basen av bland annat etnicitet, hudfärg och kön. Likaså handlade det om i enlighet med Bill Haywoods ord att organisera de som låg i rännstenen.¹⁰⁷ Men för att övertyga arbetare att ansluta sig till IWW och hålla dem kvar, krävdes mer arbete än endast agitatorer på arbetsplatserna eller kulturella evenemang som ordnades i Duluth. Vad som krävdes var ”hjältesor”, det vill säga reportage om hur man lyckats slå tillbaka det kapitalistiska systemet. Faktum var ändå att den finländska anarko-syndikalismens lyckades inte prestera upp till förväntningarna och resultaten förblev ytterst anspråkslösa¹⁰⁸.

Ifall det inte fanns några positiva hjältesor att berätta, så var det alltid möjligt att ändra synvinkel och istället berätta historien om hur förtrycket orsakade lidande och att arbetarna därför borde fortsätta kämpa för att någon dag få sin belöning. Den främsta bland dessa ”martyrer”, som offrat allt för IWW och dess medlemmar, var Joe Hill. Hill var känd för sina många dikter och sånger och hans verk gjorde honom känd bland arbetare, immigranter och arbetslösa. Han blev därför en enkel måltavla för myndigheterna och 1915 arkebuserades han efter att ha förklarats skyldig till ett mord¹⁰⁹. Joe Hill kom inom IWW att användas som martyren som gav sitt liv för arbetarnas sak och bland annat Tanner var mer än villig att använda Hills minne för att förena arbetarna under IWW.

Tydligt minns vi hur bourgeoisien som törstade arbetarklassens blod lät förtryckarnas blodhundar mörda och skjuta arbetarklassens diktare Joe Hill i Salt Lake City, den 9 november 1915. Detta mord utfört av Utahs guvernör Spry och Amerikas bödelregering förblir i den ärliga arbetarens minne som ett klassmord och som ett brott mot den revolutionära arbetarrörelsen. Ej heller slutar det anses vara ett brott i den revolutionära arbetarens minne, även om gärningen skulle ha gjorts enligt ”lagens alla stadgar”¹¹⁰

I samband med att Tanners artikel publicerades i *Ahjo* i mars, hade en minneshögtid till Joe Hill ordnats på Work People’s College i februari 1917. Läroverkets studerande sjöng till Hills ära

---

¹⁰⁶ ’Työmaa-agitaattori’, *Industrialisti*, I:107 (17.8.1917), s. 2.

¹⁰⁷ Dubofsky, ‘The Rise and Fall of Revolutionary Syndicalism in the United States’, s. 210–211.

¹⁰⁸ Ollila & Kostiainen, ‘Finnish-American anarcho-syndicalism and the Industrial Workers of the World’, s. 25.

¹⁰⁹ Bucky Halker, ‘Tramp, Tramp, Tramp: The Songs of Joe Hill Around the World’, *Wobblies of the World. A global history of the IWW*, red. Peter Cole, David Struthers & Kenyon Zimmer (London 2017), s. 289.

¹¹⁰ William Tanner, ’Vieläkin Joe Hillin muistolle’, *Ahjo*, II:1 (mars 1917), s. 39–40.

samtidigt som hans sista önskan uppfylldes, det vill säga att en del av hans aska som förts till Duluth spreds på Work People's Colleges gård¹¹¹. Att skriva om en sådan handling gav IWW en konkret gestalt som kunde användas för att bevisa det kapitalistiska samhällets brutalitet. Martyrerna blev också en symbol för arbetarna som pekade ut den "rätta vägen" till frigörelse. Det ironiska var att ett år senare efter att ha skrivit artikeln om Joe Hill, kom Tanner själv att få axla martyrsrollen då han fängslades 1918. Laukki hade däremot fängslats redan i oktober 1917¹¹².

IWW:s historia är en historia om strider. IWW kan visa ett större antal martyrer än någon annan organisation. Finns det någon organisation som kan likställas med detta – i så fall vilken?¹¹³

Liksom IWW i stort, fokuserade också finländarna på handlingens propaganda och deltog i strejker och demonstrationer. För att exemplifiera denna handlingens propaganda, används strejken vid Mesabi Range 1916. Storslagna strejker var inget nytt, tidigare strejker hade förekommit på samma område 1907 och dessutom i Michigan 1913. Vad som kommit fram är att aktivismen och konkreta åtgärder var det effektivaste sättet som man kunde använda för att locka till sig nya medlemmar och få till stånds en förändring. Det kollektiva rummet tillät uppkomsten av ett missnöje som 1916 återigen utbröt på Mesabi Range och är en händelse som historiker tvistat om, speciellt då det kommer till finländarnas involvering i strejken.

Strejken på Mesabi Range 1916 har tilldelats mindre uppmärksamhet inom forskningen av den finsk-amerikanska arbetarrörelsen än strejkerna på Mesabi Range 1907 och strejken vid Michigans koppargruvor 1913¹¹⁴. Orsaken är förvånansvärt självklar. Finländarna närvarade inte i strejkvakternas led i lika hög grad som de gjort tidigare. Detta var häpnadsväckande med tanke på att man aktivt uppviglade till klasskamp både i tidningar och under lektionerna i Work People's College. Händelserna fick sin början under sommaren 1916 då en oorganiserad skara arbetare krävde högre löner och bättre arbetsvillkor, vilket slutligen resulterade i den största och våldsammaste strejken i Minnesotas historia¹¹⁵. Den bittra konfrontationen mellan arbetarna och arbetsgivarna avslutades samma höst och under de få månader som strejken pågått hade tre personer mist livet, flera hade skadats och ett hundratal hade fängslats. De oorganiserade arbetarna märkte snabbt under sommaren 1916 att de var i behov av hjälp för att kunna stå emot stålföretaget. Medan de konventionella arbetarrörelserna övergav arbetarna,

---

¹¹¹ William Tanner, 'Vieläkin Joe Hillin muistolle', *Ahjo*, II:1 (mars 1917), s. 40.

¹¹² 'Leo Laukki vangittu Duluthissa hallituksen vaadinnan mukaan takaussumma lienee \$10,000', *Industrialisti*, I:160 (19.10.1917).

¹¹³ 'Hyökkäykset I.W.W:tä vastaan', *Industrialisti*, I:99 (27.4.1921).

¹¹⁴ Huhta, *Toward a Red Melting Pot*, s. 142.

¹¹⁵ Robert M. Eleff, *The 1916 Minnesota Miners' Strike Against US. Steel* (Minnesota Historical Society 1988), <<http://collections.mnhs.org/MNHHistoryMagazine/articles/51/v51i02p063-074.pdf>>, s. 63.

vände sig dessa istället till det radikala IWW, som svarade med att genast skicka sina bästa organisatörer till Mesabi. Även om IWW endast vunnit en enda storstrejk i Massachusetts 1912, skapade fackföreningen rädsla bland arbetsgivarna och det konservativa samhället via radikal taktik, retorik och den publicitet som tilldelades dem. IWW:s roll den sommaren var avgörande, i viss mån, eftersom de strejkande arbetarna lämnades ganska så långt ifred medan pressen och företagssektorn istället fokuserade på IWW.¹¹⁶ IWW såg till att mat gavs till de strejkande arbetarna för dessa skulle orka fortsätta strejken, medan pengar tilldelades sällan om ens aldrig. Schemalagda möten hölls även med jämna mellanrum, oftast i finländarnas lokaler. Några av dem förblev hemliga medan en del möten hölls i det öppna för att höja motivationen hos gruvarbetarna och deras familjer samt för att influera icke-strejkande sympatisörer.¹¹⁷

Finländarnas roll förblev passiv och deltagandet i de direkta handlingarna var små. Ett större arbete lades på att organisera de strejkande gruvarbetarna och bistå dessa med lokaler och övrigt som krävdes för att upprätthålla strejken. Det är här historiker är oense om finländarnas bidrag och deras betydelse i strejken vid Mesabi Range 1916. Orsaken till att strejken vid Mesabi är omtvistad bland historiker beror på mängden ära som tilldelats finländarna. Historiker har tenderat överdriva de finländska IWW-medlemmarnas bidrag. Att dessa tilldelats rollen som ledande organisatörer för att endast ha öppnat sina lokaler för strejkmöten verkar något förhastat. Detta i ljuset av det faktum att i verkligheten var majoriteten av strejkledarna faktiskt italienska och sydslaviska immigranter.¹¹⁸

Det tredje momentet av aktörskap det vill säga spridning av radikal ideologi, har faktiskt redan exemplifierats genom beskrivningen av agitatorernas uppgifter och undervisningen vid Work People's College. Men man bör inte förbise dagstidningarnas, tidskrifternas och de övriga publikationers betydelse, eftersom det i slutändan var med hjälp av pressen som man kunde nå en större massa. Tidningsredaktionernas betydelse för de radikala kan bevisas genom att ansträngningar gjordes för att kontrollera dessa, exempelvis då radikala under våren 1914 gjorde ett misslyckat försök att köpa aktiemajoriteten i redaktionen som publicerade socialisternas tidning *Työmies*¹¹⁹. Men som sagt har metoder för spridning av radikal ideologi redan exemplifierats och tanken är inte att upprepa det som redan sagts. Istället är det värt att uppmärksamma vad som gör att det radikala budskapet sprids. Detta kan förklaras med hjälp av sociala teorier om politiskt våld, där obalansen inom den sociala strukturen som fattigdom,

---

¹¹⁶ Eleff, *The 1916 Minnesota Miners' Strike*, s. 67–68.

¹¹⁷ Neil Betten, *Riot Revolution, Repression in the Iron Range Strike of 1916* (Minnesota Historical Society 1968), <<http://collections.mnhs.org/MNHHistoryMagazine/articles/41/v41i02p082-094.pdf>>, s. 85.

¹¹⁸ Huhta, *Toward a Red Melting Pot*, s. 142–143.

¹¹⁹ Auvo Kostiaainen, *The Forging of Finnish-American Communism, 1917–1924. A Study in Ethnic Radicalism* (Åbo 1978), s. 41.

inkomstskillnader och asymmetrin i maktfördelningen leder till våldsamerheter. Därmed kan det påstås att uppkomsten av en radikal rörelse som sprider ett radikalt budskap är ett resultat av ett dynamiskt samspel mellan det styrande siktet och dissidentgruppen. Ett simpelt, konkret, trovärdigt och överraskande budskap är det som väcker mottagarens uppmärksamhet. Budskapet bör även vädja till mottagarens känslor och vara sammanhängande. Ett tydligt budskap är det främsta verktyget som kan användas för att inspirera en stor massa.¹²⁰ Eftersom IWW förespråkade direkta handlingar och förkastade politiska reformer, lyckades fackföreningen med sitt enkla budskap locka till sig speciellt lågavlönade arbetare som saknade yrkeskompetens och arbetade inom branscher där riskfaktorn var hög¹²¹.

4.2 Det finländska IWW i en transnationell kontext

Eftersom IWW:s historia är en transnationell historia, kan det diskuteras huruvida finländarnas aktörskap visade tecken på transnationell medvetenhet eller ifall fokus låg på lokala angelägenheter? En sådan fråga ämnar främst synliggöra förhållandet mellan det transnationella och det lokala samt upptäcka vilket betydde mer för finländarna i Duluth.

Liksom föregående kapitel påvisat, praktiserade finländarna en verksamhet som kan placeras in i en transnationell kontext. Agitatorers retorik och undervisningen vid Work People's College tydde på en transnationell medvetenhet i enlighet med IWW:s ideologi, men sanningen var ändå komplexare än så. Finländarna i Duluth delade samma erfarenheter som övriga syndikalister som emigrerat till Förenta staterna genom att man inte lät sig assimileras. Detta betydde dock inte att dessa individer skulle ha klängt sig fast vid den gamla världens institutioner och värderingar. Det handlade inte heller om att immigranterna i förakt mot den nya bosättningen försökt återskapa sitt hemland efter att ha tvingats gå i exil. Istället visade dessa människor tecken på alla ovanstående tendenser och ofta agerade man på en och samma gång som assimilerade, landsförvisade och kulturella pluralister.¹²² Denna form av flexibilitet tydde på transnationell medvetenhet och syndikalisterna var de mest ihärdiga med att ifrågasätta nationalstaten. De inspirerades och utmanades av idéer som härstammade bland annat från det globala finansväsendets struktur och handeln i det stora. De var sammanlänkade via ett solidariskt transnationellt band och via empatin för anti-imperialism. Därav formades, och fylldes, även Duluth med influenser och idéer från när och fjärran.¹²³

---

¹²⁰ Dipak K. Gupta, 'Global Spread of Radical Ideologies: Causes, Consequences and Policies', *India Quarterly* 65:2 (2009), s. 115–116 & 118.

¹²¹ Kostiaainen, *The Forging of Finnish-American Communism*, s. 40.

¹²² Michael Miller Topp, *Those without a Country. The Political Culture of Italian American Syndicalists* (Minneapolis 2001), s. 4–5.

¹²³ Craib, 'Sedentary Anarchists', s. 140.

Ordet ”solidaritet” dök upp i en artikel i tidskriften *Ahjo* år 1917. Den anonyma skribenten skrev hur ordets innebörd syftade på att kämpa för gemensamma förmåner och det gemensamma ansvaret inför dessa, ej enbart i ord, utan främst genom handling. Enligt skribenten var solidaritet det mest storartade begreppet som kunde uttryckas på arbetarnas språk. Bakom ordet solidaritet existerade en större tanke och att förstå denna tanke var viktigast av allt. Arbetare inom alla industrigrenar oberoende nationalitet ansågs vara förpliktad att ta åt sig denna tanke. Att förstå solidaritet och kunna handla utifrån det var avgörande för arbetarnas ställning. Om inte arbetarklassen kunde förstå innebörden av klassolidaritet, kunde den inte heller resa sig i gemensam front mot kapitalismen. Men så snabbt arbetarna anammade denna tanke fanns en möjlighet till seger och ingen makt i världen kunde bryta det band som arbetarna skapat.¹²⁴ Ett intressant fenomen som framkommer i diskussionen om finländarna i transnationell kontext är vad individerna själv tolkade som transnationalistiskt samarbete. Transnationell medvetenhet kan existera utan att i verkligheten tvingas till handlingar utanför det lokala samhället. Beskrivningen av solidaritet i *Ahjo* 1917 kunde tolkas som en form av begreppet där arbetare gavs möjlighet att komma i kontakt med en multietnisk skara arbetare i deras egna samfund, det vill säga skapa lokal internationalism¹²⁵. Det transnationella aktörskapet kan sägas ha begränsats till att förena varje arbetare inom den närliggande sfären, samtidigt som man också förespråkade transkontinentalt samarbete¹²⁶. Tanner som stödde detta transkontinentala samarbete ville se att arbetare i bland annat Kanada, Australien, England, Tyskland och Förenta staterna förenades för att bilda en enda stor arbetarunion som skulle stå för arbetarklassens solidaritetsprincip¹²⁷.

Vad som starkt också tyder på transnationell medvetenhet är i vilken mån man var medveten om och diskuterade hur händelser i olika delar av världen påverkade arbetarklassen. Som exempel på detta kan tas situationen i Mexiko och i Tyskland 1919. Den mexikanska revolutionen som inletts 1910 och de oroligheterna som följde hade bidragit till instabilitet i landet. Dessutom hade Mexiko under första världskriget upplevt påtryckningar av den amerikanska regeringen, vilket också fortsatt efter att kriget avslutats. Bland de finländska IWW-medlemmarna uttryckte man oro i juni 1919 över att externa maktens ingripande i Mexiko endast var en tidsfråga¹²⁸. Den revolutionära vågen som svept över Mexiko ansågs ha riskerat externa finansiärers intressen i Mexiko, vilket igen resulterat i att utländska kapitalister börjat

---

¹²⁴ ‘Solidarity’, *Ahjo*, II:1 (mars 1917), s. 55.

¹²⁵ David M. Struthers, ‘IWW Internationalism and Interracial Organizing in the Southwestern United States’, *Wobblies of the World. A global history of the IWW*, red. Peter Cole, David Struthers & Kenyon Zimmer (London 2017), s. 74.

¹²⁶ ‘Tervetuloa!’, *Industrialisti*, I:1 (19.3.1917).

¹²⁷ William Tanner, ‘Yhden Suuren Union Tulevaisuus’, *Tie Vapauteen*, I:2 (Juli 1919), s. 74–78.

¹²⁸ Scott Nearing, ‘Seuraava taistelu tulee oleman Mexicossa’, *Ahjo* IV:2 (juni 1919), s. 24.

kräva att ordningen i Mexiko skulle återinföras. I september 1919 riktades återigen uppmärksamhet till Mexiko i och med att amerikanska trupper kallats in för att skydda amerikaner och deras egendom från banditers skadegörelse. Det medlidande som den amerikanska staten visade för dessa människor som utsattes för mord och skadegörelse ansågs av IWW vara hyckleri i och med att staten inte lade märke till det lidande som arbetare utsattes för i fabriker och gruvor¹²⁹. Ett sådant förhållningssätt förklarades med att det inte var i statens intresse. Man hävdade att om ett människoliv verkligen betydde så mycket skulle lösningen vara att avsluta exploateringen som var den verkliga orsaken bakom oroligheterna. Därför uppmanades de finländska IWW-medlemmarna att ansluta sig till Mexikos och hela världens arbetare för att med IWW:s hjälp bygga ett nytt industriellt samhälle, som i slutändan skulle stoppa oroligheterna i Mellanamerika¹³⁰.

Under samma år som man i *Ahjo* reflekterade över situationen i Mexiko, riktades också uppmärksamhet till Europa och Tyskland. Den så kallade novemberrevolutionen som började med tyska flottans myteri 1918 och utmynnade i ett arbetaruppror samma år hade inte resulterat i någon fullskalig revolution likt den i Ryssland. I Duluth ville man ändå inte acceptera nederlaget. Man var inte beredd att acceptera att arbetarklassen misslyckats och man menade att revolutionen inte var avslutad, tvärtom hade den först börjat. Inom den finländska IWW-avdelningen menade man att situationen liknade den i Ryssland då Kerenskij efter februarirevolutionen proklamerat att läget i Ryssland skulle stabiliseras, varpå de revolutionära meddelat att revolutionen endast hade påbörjats.¹³¹

Förutom att redogöra och diskutera läget i andra länder, var man också mån om att följa med händelserna i Finland. Inbördeskriget och vad kriget resulterade i skapade reaktioner också på Atlantens andra sida. I mars 1918 skrev Laukki att efter att de röda i februari begärt general Mannerheim att inleda fredsförhandlingar med dessa, hade de vita trupperna enligt rykten låtit arkebusera de rödas sändebud som skickats till dessa förhandlingar¹³². Oberoende det bristande nyhetsflödet från Finland var Laukki snabb med att döma Mannerheim för denna handling och för att ha låtit skjuta en av bolsjevikernas representanter vid gränsen mellan Finland och Sverige. Rödgardisternas nederlag i det finska inbördeskriget visade sig vara en besvikelse för de finländska IWW-medlemmarna och märks utifrån hur gedigen man var att porträttera den vita sidan som blodhundar som härstammade från Djingis khan och tatarerna¹³³. Man ansåg att de mord de vita gjort sig skyldiga till skulle en dag fördömas av kommande generationer, men

---

¹²⁹ "Mexikon anastus", *Ahjo* IV:3 (september 1919), s. 32–33.

¹³⁰ "Mexikon anastus", *Ahjo* IV:3 (september 1919), s. 33.

¹³¹ T.K., 'Kapitalismi vaiko työväen diktatuuri Saksassa', *Ahjo* IV:1 (mars 1919), s. 33.

¹³² Leo Laukki, 'Suomen köyhälistön "bolshevikilainen" vallankumous', *Ahjo* III:1 (mars 1918), s. 5–6.

¹³³ Leo Laukki, 'Suomen köyhälistön "bolshevikilainen" vallankumous', *Ahjo* III:1 (mars 1918), s. 6.

att tidpunkten efter inbördeskriget inte var lämplig för hämndlystna tankar. Inom IWW menade man att det var bättre att vänta ut tills ilskan lagt sig för att sedan genom ett koordinerat anfall slå till, istället för att enskilda individer tog ut sin hämnd utan någon desto större plan¹³⁴. För att besegra den finländska borgerliga samhällsklassen behövdes en organiserad arbetarklass som förde en kontinuerlig kamp och som var en del av, samt följde, strömningarna inom den globala arbetarrörelsen. Den finländska arbetarklassens återuppståndelse ansågs på så sätt vara beroende av det världsliga läget och att det i slutändan var förberedelserna som avgjorde striden¹³⁵. Samtidigt som man anklagade den borgerliga samhällsklassen för blodspillningen i Finland, kritiserades även samarbetet mellan Finland, Tyskland och Sverige. Främsta kritiken riktades mot samarbetet i form av jägarutbildningen, som enligt finländarna i Duluth hade lett till att den borgerliga klassen i alla tre länder kunnat ohindrat utnyttja det finländska folket och via Finland sätta press på Ryssland¹³⁶.

För att summera kapitlet om finländarnas aktörskap kan det konstateras att de konkreta handlingarna hölls på en lokal nivå, samtidigt som man var medveten om världen runtomkring. Att verksamheten långt begränsades till den lokala omgivningen berodde på att IWW bestod av flera avdelningar, liksom den finländska avdelningen, som långt fokuserade på den egna verksamheten. Visserligen har kontakter mellan olika parter upprätthållits och bevisligen var också intresset stort för händelser utanför Duluth, men problemet var att syndikalismen saknade en tydlig strategi. Finländarnas aktivitet visade en stark tro på att industriarbetarna kunde organiseras för att överta produktionen och krossa det kapitalistiska samhället, vilket verkade genomförbart i teorin men svårt att förverkliga i verkligheten. Man kan ändå inte hävda att detta berodde på bristen av engagemang, utan snarare på grund av det omkringliggande samhällets motstånd. Det förändrade världsläget gjorde det också svårt att förverkliga de långsiktiga målen och är ett tema som behandlas i nästa kapitel.

---

¹³⁴ F.J., 'Suomen sisällissodasta', *Ahjo* III:3 (september 1918), s. 13.

¹³⁵ F.J., 'Suomen sisällissodasta', *Ahjo* III:3 (september 1918), s. 14.

¹³⁶ Leo Laukki, 'Suomen köyhälistön "bolshevikilainen" vallankumous', *Ahjo* III:1 (mars 1918), s. 15.

5 Förhållandet till andra transnationella aktörer

Då IWW grundades i Chicago 1905 närvarande under kongressen socialister, marxister, anarkister, syndikalister och radikala fackföreningsmedlemmar. När man ännu räknar med det stora antalet immigranter som var aktiva i de lokala avdelningarna, får man en organisation som bestod av individer med varierande ideologi.¹³⁷ Av denna orsak var det just enskilda individer som var drivkraften bakom IWW, inte olika organisationer¹³⁸. Problemet var att de varierande individuella åsikterna gjorde att negativa attityder mot egna medlemmar och mot övriga organisationer förekom ofta. Vilka uttryck dessa meningsskillnader tog berodde sedan på vilken enskild avdelning det var frågan om, men huvudsakligen gällde det strategiska ärenden. Sådana ärenden kunde vara huruvida man prioriterade ultimata revolutionära mål istället för omedelbara dagliga reformer, förhållningssättet till politiken och socialistiska partier, attityder till första världskriget och ifall man förespråkade centralisering framför lokal självbestämmanderätt¹³⁹. I dessa konfliktzoner hittas också bakgrunden till det invecklade förhållandet mellan syndikalismen, socialismen och kommunismen.

Oenigheten inom IWW berodde främst på huruvida organisationen skulle fungera som en revolutionär socialistisk fackförening som kämpade för arbetarens bästa eller som en revolutionär organisation med fokus på att leda arbetarklassen mot en revolution. Det nationella högkvarteret förespråkade tydligt det första alternativet, medan flera anarkistinfluerade medlemmar betonade det senare. Denna radikala grupp ansåg att det inte var möjligt att kombinera revolutionsförsök och fackföreningsarbetet eftersom det sistnämnda riskerade att distrahera arbetarna från det egentliga målet. Enligt dessa individer skulle IWW överge alla anspråk på att bli en ekonomisk organisation och istället ägna all energi åt propaganda och agitation.¹⁴⁰ Bland finländarna i Duluth existerade en stark tro på den radikala strategin och flera hade redan uttryckt sina åsikter genom att bland annat fördöma FSF:s moderata linjedragning. Och i likhet med FSF hade också andra amerikanska socialistiska rörelser drabbats av samma fenomen då radikala, uppmuntrade av första världskriget och den ryska revolutionen 1917, börjat ifrågasätta den moderata ledningen¹⁴¹. Men även syndikalisterna kom att påverkas av dessa händelser och känna effekten av bolsjevismens frammarsch och grundandet av Komintern.

---

¹³⁷ Darlington, *Syndicalism and the Transition to Communism*, s. 127.

¹³⁸ Dubofsky & McCartin, *Labor in America: A History*, s. 196.

¹³⁹ Darlington, *Syndicalism and the Transition to Communism*, s. 127.

¹⁴⁰ Darlington, *Syndicalism and the Transition to Communism*, s. 129.

¹⁴¹ Darlington, *Syndicalism and the Transition to Communism*, s. 143.

Efter 1917 började kommunisterna i Förenta staterna vinna stöd bland arbetarna på IWW:s och de socialistiska partiernas bekostnad. Kommunisterna, som växt fram från en grupp radikala socialister, inspirerades av bolsjevikernas maktövertagande och Kominterns grundande i Moskva. Denna grupp hade försökt ta kontrollen över partier som SPA och SLP och sommaren 1919 svarade partiledningen med att utvisa oppositionen, hela tvåtredjedelar av partiets totala medlemsantal. Även en majoritet av IWW-medlemmarna förkastade förslaget om att ansluta sig till Komintern och man blev alltmer kritisk gentemot den bolsjevistiska regimen. En bidragande orsak varför man ställde sig skeptisk till bolsjevismen berodde på den amerikanska statens förföljelse av IWW-medlemmar i den ryska revolutionens efterdyningar.¹⁴² Under åren 1918–1919 växte ändå stödet för kommunismen inom den finländska IWW-avdelningen och schismer uppstod mellan ”högern” och ”vänstern”. Ledningen (högern) som upprätthöll IWW:s traditionella linje hindrade kommunist sympatisörernas (vänsterns) tillgång till *Industrialisti* och frantog deras medlemskap liksom man gjort inom SPA och SLP. Vid denna tidpunkt hörde Wälläri till en av syndikalismens anhängare, som såg till att hålla bort kommunistiska influenser från *Industrialisti*. De som sympatiserade med kommunisterna svarade med att kalla ledningen för kontrarevolutionära och vände sig istället till de kommunistiska partierna. Man grundade även en egen tidning 1919 som fick namnet *Luokkataistelu*, men vars popularitet ändå förblev liten och endast tre numror utkom.¹⁴³

Efterkrigstiden i Förenta staterna kan beskrivas som en vändpunkt för den amerikanska arbetarrörelsen. Flera amerikaner och framförallt immigranterna var besvikna över resultatet av första världskriget, samtidigt som bolsjevikerna sågs som en inspirationskälla¹⁴⁴. Att radikala arbetare efter 1917 alltmer började ansluta sig till kommunisterna istället för att vända sig till IWW, berodde på att fackföreningens all energi gick åt att under krigsåren försvara de som fängslats under klasskampen. Eftersom man var oförmögen att effektivt försvara dessa personer, befann sig en stor del av IWW:s ledarskap bakom galler och fackföreningen fann sig snabbt utan sina karismatiska och inflytelserika ledare. Exempelvis Haywood hörde till dem som slutligen lät bli att betala borgen och flydde istället till Sovjet-Ryssland. De ekonomiska förutsättningarna bidrog också till IWW:s minskade popularitet. Den ökade användningen av maskiner och effektiviseringen av transportväsendet ledde till ett minskat behov av migrantarbetare, arbetare som utgjort en stor del av IWW:s medlemsskara. The Communist party of America (CPUSA), som uppstått från det försvagade SPA, organiserades som en del

---

¹⁴² Darlington, *Syndicalism and the Transition to Communism*, s. 168–169.

¹⁴³ Wälläri, Niilo Frans, Detektiva Centralpolisens I arkiv, Riksarkivet, 623a.

¹⁴⁴ Peter Cole, *Wobblies on the Waterfront: Interracial Unionism in Progressive-Era Philadelphia* (Urbana 2007), s. 93.

av Tredje internationalen 1919 och drog till sig flera av de radikala socialisterna. Vad som blev kvar av IWW var en fackförening som var mycket mindre aggressiv än tidigare på grund av förlusten av det gamla ledarskapet. I mitten av 1920-talet var det aggressivt kämpande IWW enbart en legend.¹⁴⁵

Denna inledning till avhandlingens femte kapitel visar det komplexa förhållandet mellan olika transnationella ideologier. Hittills har förhållandet mellan syndikalismen, socialismen och kommunismen presenterats på en mer allmän nivå, men som en del av ett större sammanhang, är det motiverat att utgå från att den finländska IWW-avdelningen konfronterades med samma problem som IWW i övriga Nordamerika. Meningen med de nästa två kapitel är då att mer djupgående exemplifiera det komplexa förhållandet mellan ideologierna och synliggöra hur finländarna uttryckte sina åsikter om dessa.

5.1 Syndikalism kontra socialism

För att kort repetera innebär syndikalismen att man vänder sig mot politiskt och parlamentariskt arbete via direkta handlingar, såsom strejker och sabotage etc. Socialismen är då igen en benämning på en uppsättning av politiska ideal och utmärks av tilltro till gruppens, kollektivets och eventuellt statens förmåga att lösa politiska och ekonomiska problem¹⁴⁶. Konflikten mellan dessa ideologier grundade sig på samma orsaker som presenterades i föregående kapitel, nämligen i oenigheten om hur motståndet skulle organiseras.

Finländarna i Duluth har varit en något avvikande grupp inom IWW eftersom deras verksamhet utgick från FSF:s verksamhet, från vilken den finländska IWW-avdelningen uppstod. Detta betydde att man fortfarande upprätthöll egna lokaler där olika sociala evenemang ordnades, såsom teateruppvisningar och danskvällar. Regionala föreningar grundades också för att hålla kontakten med de egna medlemmarna.¹⁴⁷ Men även om handlingssätten följde de tidigare etablerade mönstren, betydde det inte att åsikterna var de samma. Faktum var att samlevnaden mellan syndikalisterna och socialisterna kunde beskrivas som en ständig kamp, där båda aktivt svartmålade varandra. Schismen mellan syndikalisterna och socialisterna började då radikala FSF-medlemmar understödde IWW:s agitationsmetoder och önskade att federationen skulle ansluta sig till den radikala fackföreningen¹⁴⁸.

Samma problem existerade också inom SPA och splittringen mellan moderata och radikala medlemmar ledde slutligen till en utrensning 1914. De syndikalistiska IWW-

---

¹⁴⁵ Dubofsky & McCartin, *Labor in America*, s. 206–207.

¹⁴⁶ *Nationalencyklopedin*, <<https://www.ne.se>>.

¹⁴⁷ Kostiainen, 'Politics of the Left and the Right', s. 141.

¹⁴⁸ Kaunonen, *Challenge Accepted*, s. 171.

medlemmarna utvisades och vid samma tid, helt fränkopplat från SPA:s utrensning, utvisades även de radikala FSF-medlemmarna som förespråkade IWW:s metoder. Plötsligt hade två radikala grupper uppstått 1914 som nu var fria att agera oberoende från sina tidigare socialistiska kamrater. Samverkan mellan dessa två grupper medförde sedan att de finländska syndikalisterna lyckades kombinera delar av den radikala socialistiska ideologin med syndikalismens centrala handlingsmetoder och på så sätt forma en unik arbetarorganisation.¹⁴⁹

Att kombinera socialistisk ideologi med syndikalismens metoder gjorde att finländarna hellre definierade sig som revolutionära socialister än som anarkosyndikalister. Schismen med socialisterna stod främst på ideologiska grunder då man ansåg att de socialistiska organisationerna inte var kapabla att driva arbetarnas sak. Enligt den finländska IWW-pressen var den socialistiska rörelsen defekt i och med att rörelsen involverade alla världens människor oberoende samhällsklass, vilket gjorde att rörelsen inte kunde verka för någon grupp då den bestod av arbetsgivare och arbetstagare, hyresvärdar och hyresgäster etc.¹⁵⁰. Bland annat Laukki kritiserade FSF och den socialistiska rörelsen i allmänhet för att inkludera borgerliga element i verksamheten. Han ansåg att de småborgerliga influenserna som funnit sig till den internationella socialistiska rörelsen och dess ledning hade likt cancer tårt på partiets principer och avlägsnat de revolutionära dragen, eller iallafall hindrat dessa från att yttras¹⁵¹.

Socialisterna stod ändå inte passiva och såg på medan IWW gick till anfall på alla fronter. Ett exempel på socialisternas motstånd var då FSOC:s ledarskap beslutade att stöda den moderata falangen inom FSF. Under en omröstning 1915 röstade 990 FSOC-medlemmar för att officiellt bryta alla band till IWW:s tidning *Sosialisti*, medan 220 röstade emot förslaget. En andra omröstning som gällde fortsatt understöd till Work People's College hölls samma år. Under omröstningen röstade 979 medlemmar för ett förslag om att avbryta understödet till läroverket och endast 175 röstade emot. Omröstningarnas resultat innebar att FSOC officiellt förbjöd sina medlemmar från att agera som agenter och korrespondenter för *Sosialisti*, eller att ens stötta tidningen. Likaså förbjöds de lokala avdelningarna från att på något sätt stöda Work People's College och en överträdelse av dessa förbud ledde till ett uteslutande. Dessa förbud resulterade i att en mängd FSOC-medlemmar utvisades i en stadig takt mellan augusti 1915 och oktober 1916, efter att dessa blivit fast för att ha distribuerat *Sosialisti*. Den finländska IWW-

---

¹⁴⁹ Kaunonen, *Challenge Accepted*, s. 172–173.

¹⁵⁰ 'Luokkataistelu ja Sosiali-Demokratia', *Tie Vapauteen*, I:2 (juni 1919), s. 72.

¹⁵¹ Leo Laukki, 'Mitä on vallankumouksellinen sosialismi ja mitä industrialistinen unionismi', *Sosialisti* II:1 (1.1.1915), s. 2.

avdelningen såg denna ”bannlysning” som ett anfall mot yttrandefriheten och på så sätt en överträdelse av de grundläggande socialistiska principerna.¹⁵²

Metoder som socialisterna kunde använda för att motverka IWW var dock få, speciellt då det gällde ärenden angående Work People’s College. Eftersom IWW redan 1914 lyckades få kontroll över läroverkets aktiemajoritet, kunde FSF inte driva igenom några konkreta förslag utan fick nöja sig med att svartmåla och sabotera verksamheten så mycket som möjligt. Detta kom fram under läroverkets årsmöte 1917 då man under mötet läste upp en artikel från de ”gulas” tidning *Työmies*, som hade publicerats hösten 1916. I artikeln anföll socialisterna på ett fräckt sätt läroverkets verksamhet och svartmålade dess ämbetsmän samt utsatte dem för en mängd fabricerade anklagelser. Samtidigt hade man också förvrängt hur saker och ting utförts vid läroverket och via det målat upp en alternativ verklighetsbild. Målet var i slutändan att sätta Work People’s College in i en pinsam situation framför dess anhängare. Ytterligare bevis på socialisternas avskyvärda verksamhet presenterades i form av två brev som var fulla med osanningar och förfalskningar, vilket fick mötesdeltagarna att barskt fördöma denna smutskampanj.¹⁵³

Att socialismen var en följd av kapitalismen var en lärdom som finländarna hade fått lära sig. Men bland de finländska IWW-medlemmarna hade det uppstått en tanke om att det också kunde vara andra vägen, det vill säga att kapitalismen var ett resultat av socialismen. Detta motiverades med att 1914 hade de moderata socialisterna tydligt uttryckt och skrivit i sina protokoll att alla IWW-medlemmar borde ha drivits bort från Minnesota. I samband med att Förenta staterna gick med i första världskriget 1917 inleddes också en förföljelse av IWW-medlemmar och anti-IWW lagar stiftades. Eftersom de kapitalistiska lagstiftarna nu uttryckte likadana åsikter som socialisterna gjort 1914, ansågs det att det tydligt visade att socialismen föregick kapitalismen och att det var väldigt svårt att veta var socialismen slutade och kapitalismen började¹⁵⁴. Ovanstående exempel visar den schism som existerade mellan syndikalisterna och socialisterna i Duluth och i omnejden, men man insåg också att problemet var en del av en större helhet. Att arbetarna stred sinsemellan ledde enbart till att hela arbetarklassen försvagades och kunde därmed inte effektivt bekämpa kapitalismen. Syndikalisterna menade dessutom att det alltid kom att finnas arbetare som kontinuerligt stred för kapitalisterna och att de slutade först då dessa krossats. De gula socialisterna och konservativa fackföreningarna var därmed kapitalisternas sista trygghet och säkerhet runtom i

---

¹⁵² Pinta, ‘The Wobblies of the North Woods: Finnish Labor Radicalism and the IWW in Northern Ontario’ s. 147.

¹⁵³ ‘Tyovaen-Opiston vuosikokous loppunut’, *Industrialisti*, I:49 (9.6.1917).

¹⁵⁴ ‘Sosialismi ennen kapitalismia’, *Industrialisti*, I:3 (2.4.1917).

världen, vilket finländarna menade att kunde bevisas utifrån situationen i Tyskland och Ryssland.¹⁵⁵

Trots utmaningarna som präglade den dagliga verksamheten i Duluth, fann man ändå tid att följa upp situationen inom arbetarrörelsen i olika delar av världen. Av intresse var främst den ryska revolutionens efterdyningar och den interna maktkampen i landet samt socialisternas situation i Tyskland. Liksom tidigare kritiserade man socialisternas verksamhet i bägge länder. I Ryssland hade den provisoriska regeringen fortsatt kriget och i *Industrialisti* anklagades de ryska moderata socialisterna för att ha bistått regeringen med att tukta bolsjevikerna som velat lägga ner vapnen. Än en gång bevisade man genom detta hur socialisterna enbart var kapitalismens knähundar i och med att de ryska socialisterna gav stöd åt den provisoriska regeringen¹⁵⁶. Och liksom tidigare gav man socialisterna skulden för att arbetarklassens led var splittrade. Varför de tyska socialisterna togs med i diskussionen berodde då igen på att den finländska IWW-avdelningen ville exemplifiera vad som skulle ha hänt om bolsjevikerna och de moderata socialisterna skulle ha förenat sina krafter. I likhet med situationen i Ryssland bestod den tyska socialistiska rörelsen av moderata och radikala medlemmar, med den skillnaden att dessa arbetade ihop. Vad som ansågs av IWW vara ett problem med detta samarbete var att grupperingen inte fördömt kapitalisterna för att ha startat första världskriget. Vad man dock gjorde var att övertyga hur beredd man var att stöda enskilda folks självständighetskamp, vilket också var något påven i Rom yttrat, vilket återigen ansågs av finländarna vara ett bevis på att socialisterna spelade enligt kapitalisternas regler¹⁵⁷. Inte nog med att de tyska socialisterna inte fördömt kapitalisterna för att ha startat kriget, inom den finländska IWW-avdelningen ansåg man till och med att dessa socialister brutit löftet om fred och godkänt den tyska regeringens plan om ökad militarisering. I juli 1914 då de franska fackföreningarnas ordförande frågat sin tyska kollega vad dessa tänkte ta till för proteståtgärder mot kriget, hade inget svar hörts. När kriget sedan bröt ut hade Tysklands socialister, som bestod av två miljoner medlemmar, inte gjort något för att förhindra kriget, utan gick istället in med all kraft för att stöda och främja det.¹⁵⁸

5.2 IWW och Komintern

Avgörande för IWW:s framtid kom ändå att vara Oktoberrevolutionen i Ryssland 1917, bolsjevikernas maktövertagande och grundandet av Komintern. Bland de finländska IWW-

---

¹⁵⁵ 'Luokkataistelu ja Sosiali-Demokratia', *Tie Vapauteen*, I:2 (juni 1919), s. 73.

¹⁵⁶ 'Sisäinen tilanne maailman työväenliikkeessä', *Industrialisti*, I:107 (17.8.1917).

¹⁵⁷ 'Sisäinen tilanne maailman työväenliikkeessä', *Industrialisti*, I:107 (17.8.1917).

¹⁵⁸ 'Kansainvälinen Sosialismi ja Sota', *Ahjo* III:2 (juni 1918), s. 72.

medlemmarna togs nyheten om störtandet av Rysslands provisoriska regering emot med stor entusiasm och man hävdade att bolsjevikrörelsen fötts på samma principer som IWW och att bolsjevismen var ett exempel på äkta folkstyre¹⁵⁹.

Vill ni fortfarande vara löneslavar? Vill ni förbli kvar i slaveriet som Lincoln skapat eller följa Lenin och resten av mänsklighetens eviga frihetskrigare mot en arbetarrepublik?¹⁶⁰

Laukki var bland de finländare som var snabb med att stöda den nya regimen i Ryssland. I *Ahjo* skrev Laukki om hur ingen kunde förutspå hur långt revolutionen skulle spridas och att resultatet ännu var dolt bakom framtidens ridå. Dock uttryckte han tydligt att: ”Det kommer bli världshistoriens hittills största och mest skräckinjagande revolution!”¹⁶¹ Laukki hade redan på sommaren 1917 skrivit en lång artikel där han prisade Lenin och menade att denne redan framfört en rätt adekvat strategi år 1905. År 1918 skrev Laukki återigen entusiastiskt i relation till lärdomarna från Oktoberrevolutionen om hur det industriella samhället föds innanför det gamla samhällets skal, samtidigt som han talade om bolsjevistiska arbetarnas industriella revolution. Men även om Laukki i sina utlåtanden framhävde typiska syndikalistiska karaktärsdrag, ansåg han ändå att det ända sättet att åstadkomma en revolution i samhället var i slutändan med hjälp av en proletär diktatur.¹⁶²

I likhet med Laukki var även Tanner entusiastisk över omvälvningen i Ryssland. Han menade att agitationsarbetet som kommunisterna utförde var essentiell med tanke på den kommande världsomfattande revolutionen och ansåg att arbetarna i världen kunde med hoppfullhet se upp till ”bolsjevism-IWW:ism”¹⁶³. Tanners positiva attityd till kommunismen kombinerat med hans syndikalistiska bakgrund gav upphov till något som kunde betecknas som ”industriell kommunism”.¹⁶⁴ Tanner beskrev den industriella kommunismen på följande sätt:

[...] den revolutionära industriförbundsprincipen som representeras av IWW är det vetenskapliga sättet för arbetarklassen att organisera sig. Detta involverar det nya kommunistiska samhället, proletariatets industri och produktionsledningen samt sociala aspekter¹⁶⁵.

En positiv attityd mot bolsjevismen uttrycktes även i övriga IWW-avdelningar. Man ansåg att Lenins revolution stödde fackföreningens avsikter i den grad att man lade följande uttalande i Lenins mun:

---

¹⁵⁹ Ahola, *Leo Laukki Amerikan suomalaisessa työväenliikkeessä*, s. 102.

¹⁶⁰ A.H., ’Leninkö Tai Lincoln?’, *Tie Vapauteen*, I:2 (juni 1919), s. 82.

¹⁶¹ Leo Laukki, ’Venäjän Vallankumous’, *Ahjo*, II:1 (mars 1917), s. 18.

¹⁶² Ahola, *Leo Laukki Amerikan suomalaisessa työväenliikkeessä*, s. 103–104.

¹⁶³ William Tanner, ’Proletaarien Voittokulku’, *Tie Vapauteen*, I:2 (juni 1919), s. 85.

¹⁶⁴ Kostiainen, *The Forging of Finnish-American Communism*, s. 129.

¹⁶⁵ Kostiainen, *The Forging of Finnish-American Communism*, s. 129. Ursprungliga citat från William Tanners artikel ’Käytännössä’ *I.W.W. kirjalle oikea nimi*, publicerat i *Industrialisti* 3.9.1920.

Vi tog i bruk den amerikanska tanken om en stor union och såg den bra. Kommunisterna var de i Europa som hade förlorat tilltron till politiken och IWW var likheten till bolsjevismen i Amerika.¹⁶⁶

Men samtidigt som världsomfattande händelser tog plats i Europa, blåste även förändringens vindar vid Övre sjöns kust. IWW som visat stort löfte i början av 1900-talet var splittrat vid slutet av första världskriget, mycket på grund av den statliga förföljelsen under krigsåren. Medlemmar som fortfarande var verksamma inom det försvagade IWW och det resterade FSF var övertygade om att fortsätta klasskampen, dock var frågan med vilken version av den? Oktoberrevolutionen hade gett vänstersympatisörer runtom i världen en ideologi de kunde följa och finländarna i Förenta staterna fann sig plötsligt i kläm mellan socialismens misslyckande och bristen på seriösa löften från IWW:s sida. Även om vissa individer som Laukki och Tanner tog emot nyheterna om revolutionen med glädje, anammade många finländare en ”vänta och se” attityd.¹⁶⁷

Den stora frågan som kom att följa efter att dammet lagt sig var den om revolutionens natur. Bolsjevikerna betonade politisk aktion och att överta de statliga institutionerna gick emot IWW:s principer, som starkt betonade ekonomisk verksamhet. Men även om sovjeterna och den bolsjevistiska regeringen var tydligt politiska i sina handlingar och inte förespråkade en administration som sköttes av industriarbetarna, sågs det av IWW vara i det rådande läget en nödvändighet och en tillfällig lösning.¹⁶⁸ Inom den finländska IWW-avdelningen var man av den åsikten att de metoder som bolsjevismen använt grundade sig på politisk verksamhet, men då det kom till det ekonomiska återuppbyggandet skulle det märka att förändringar och lagstiftning ej kunde utföras uppifrån ner. Allt arbete skulle i grunden utgå från industriunioner som organiserats av arbetarna själva enligt IWW:s grundprinciper. Trots skepticismen hoppades man ändå på att bolsjevismen skulle spridas till alla världsdelar och efter att ha gjort detta, anamma IWW:s principer så att organisationen kunde ta sin rättmätiga plats i mänsklighetens historia.¹⁶⁹

Det kom ändå inte ta lång tid innan verkligheten slog till. Istället för att prisa kommunismen och bolsjevismen, började man under åren 1919 och 1920 i allt högre grad uppmärksamma skillnaderna mellan dessa och den egna ideologin. Europas kommunistpartier var i grund och botten politiska arbetarrörelser. Den något naiva tanken om att bolsjevikerna skulle organisera samhället enligt IWW:s industriförbundsprincip gick i kras då man märkte att

---

¹⁶⁶ Ahola, *Leo Laukki Amerikan suomalaisessa työväenliikkeessä*, s. 102.

¹⁶⁷ Michael Karni, *Yhteishyvä – Or, For the Common Good: Finnish Radicalism in the Western Great Lakes region, 1900–1940* (Minneapolis-Saint Paul 1975), s. 195.

¹⁶⁸ Darlington, *Syndicalism and the Transition to Communism*, s. 185.

¹⁶⁹ 'Bolshevismen Ystävä J. Viholliset', *Tie Vapauteen*, I:2 (juni 1919), s. 122.

arbetarrörelserna inte organiserats på basen av industrin, eller att det ens fanns ekonomiska möjligheter till detta¹⁷⁰. De alltmer negativa attityderna mot kommunisterna ledde också till splittringar inom IWW:s egna led. Under året 1919 hade många finländska IWW-medlemmar kommit fram och hävdade att IWW egentligen gick ett steg längre än bolsjevikerna genom att anamma Tanners industriella kommunism, som inte skulle förlita sig på proletariatets diktatur eller sovjeterna¹⁷¹. Ekonomiska aspekter skulle företräda de politiska, men från Kominterns synvinkel kunde inte ekonomin och politiken separeras eftersom det var en vilseledande tanke och en rentav skadlig sådan. Komintern hävdade att fackföreningarna nog hade möjlighet att nå småskaliga framgångar genom att begränsa sig till det ekonomiska fältet, men kapitalisterna kunde alltid gå till motattack eftersom de fortsättningsvis kontrollerade ekonomin och statsapparaten.¹⁷² Ironiskt nog svarade syndikalisterna med att hänvisa till Marx och Engels.

Har Marx och Engels verkligen gjort sig skyldiga till försummelse då de ej förklarat vad som avses med proletariatets diktatur? Nejdå. De har förklarat tillräckligt. Vad de lärt oss är att med proletariatets diktatur menas hur arbetarklassen efter att ha tagit makten i sina egna händer, använder den makten för att med arbetarklassens bästa intresse i åtanke skapa ett nytt samhälle. De högt utbildade herrarna är för högt utbildade för att förstå marxismen.¹⁷³

Man menade att marxismen inte var en doktrin, utan ett sätt att förstå livet. Eftersom Marx och Engels ansågs ha varit trogna till sin egen lära, kunde de inte säga mer om proletariatets diktatur än vad som redan blivit sagt. Det centrala var att se marxismen som ett maktmedel istället för en regeringsform. Arbetarklassens revolution kunde ske endast då denna hade organiserats ekonomiskt på basis av industribranscherna till den mån att det var möjligt att ta makten och samtidigt sköta om produktionen och andra samhällsliga uppgifter. Detta skulle medföra att det inte fanns något behov av sovjeterna.¹⁷⁴

Kominterns andra kongress i Moskva 1920 och de resulterande Moskvateserna gjorde IWW ytterligare misstänksam gentemot kommunisterna. Nu var man övertygad om att villkoren för att ansluta sig till Komintern bevisade att det enda man strävade efter var en solidarisk världsomfattande arbetarrörelse som kunde användas för egna själviska syften.¹⁷⁵ Eftersom det oberoende Moskvateserna existerade medlemmar som ännu öppet stödde kommunismen, bestämdes det 1920 att en allmän omröstning skulle ordnas för att bestämma huruvida IWW skulle anslutas till Komintern. Med rösterna 1 658 mot 602 var resultatet klart,

¹⁷⁰ Ahola, *Leo Laukki Amerikan suomalaisessa työväenliikkeessä*, s. 102.

¹⁷¹ Ahola, *Leo Laukki Amerikan suomalaisessa työväenliikkeessä*, s. 102.

¹⁷² Darlington, *Syndicalism and the Transition to Communism*, s. 234.

¹⁷³ A.R., 'Työväenluokan diktatuurista', *Ahjo* (november 1920), s. 5–6.

¹⁷⁴ A.R., 'Työväenluokan diktatuurista', *Ahjo* (november 1920), s. 6–7.

¹⁷⁵ Karni, *Yhteishyvä – Or, For the Common Good*, s. 219.

IWW förblev utanför Komintern. Deltatagandet i omröstningen var överraskande lågt med tanke på att IWW 1919 hade cirka 70 000 medlemmar. Orsaken till det låga röstningsdeltagandet berodde på att man inte räknade med att immigranterna inte stannade särskilt länge på en ort, utan rörde sig frekvent mellan olika regioner. Omröstningens obestridda resultat lugnade dock inte ner debatten, tvärtom.¹⁷⁶ I början av 1920-talet vände man sig inom den finländska IWW-avdelningen hårt mot sina egna medlemmar som visade några som helst tecken på att stöda kommunisterna. Artiklarna i *Industrialisti* från 1921 vittnar om åsikterna gentemot kommunisterna bland de finländska IWW-medlemmarna. Det prisades hur IWW tack vare sina principer lyckats rensa fackföreningen från Kominterns agitatorer som erkände proletariats diktatur. En mer djupgående förklaring på ovanstående fientligheter kunde kopplas till den ursprungliga fienden, det vill säga kapitalismen. I likhet med socialisterna, ansåg man att kommunismen var en kapitalistisk konspiration som med arbetarrörelsens namn ämnade krossa proletariats möjligheter till revolution. Attackerna mot den finländska IWW-avdelningen i Duluth ansågs komma från de som dolde sig i skuggan av Kominterns fana. I centrum av anklagelserna befann sig Laukki och Tanner, som på grund av sitt stöd till bolsjevikerna börjat anses som kontrarevolutionära. Moskvoteserna togs återigen upp i diskussion och man hävdade att försöken att utrota IWW leddes av den finländska socialiströrelsen med hjälp av Laukki och Tanner. Denna konspiration sågs ha gjort Komintern till en dolk, vars mål var att leverera ett dödligt slag mot de finländska IWW-organen och speciellt mot *Industrialisti*'s hjärta. Man menade att genom att försöka minska de radikala revolutionära mentaliteterna inom IWW, ämnade Komintern göra en björntjänst för kapitalisterna.¹⁷⁷

Under samma tid blev attityderna gentemot kommunisterna rentav fientliga. Eftersom Marx hävdade att den rådande tidsperioden påverkade relationen mellan människor och kampen mellan klasserna, ansågs det av IWW-medlemmarna att kommunismen innebar en tillbakagång i utvecklingen eftersom man inte tog i beaktande det industriella samhället. Finländarna förkunnade självsäkert att IWW inte behövde söka efter erfarenheter från andra håll förutom från den egna verksamheten. Relationerna mellan dessa två grupper försämrades ytterligare då bolsjevikerna 1921 beordrade Röda armén att slå ner matrosernas revolt i Kronstadt på ön Reitskär, efter att dessa krävt makten till sovjeterna istället för partiet. Lenins nya ekonomiska politik (NEP), som var en tillfällig kompromiss med kapitalismen, var också ett bittert nedslag för de IWW-medlemmar som verkligen trodde på sin sak. Det att bönderna kunde till en viss mån sälja sina varor på den fria marknaden och att utländska investerare släpptes in i landet,

---

¹⁷⁶ Kostiainen, *The Forging of Finnish-American Communism*, s. 131.

¹⁷⁷ 'I.W.W:n Haaraosastoille ja Teollisuusunionisteille Idässä. Salat Julki!', *Industrialisti*, V:99 (27.4.1921).

gjorde att man inom IWW öppet hävdade att det inte skett någon revolution i Ryssland, enbart en maktöverföring.¹⁷⁸ Man ville avslöja bolsjevikernas avsikter genom att uppmana medlemmarna att se bakom slöjan. Varningen som utfärdades var den om att bolsjevikerna inte försökte avveckla arbetarorganisationerna, utan som tidigare nämnt få kontrollen över dessa. Kommunisternas sätt lösa diverse frågor bevisade hur långt bolsjevikerna var beredda att gå för att få sin vilja igenom, vilket enligt IWW visade vem som var sann revolutionär och vem som inte var det.¹⁷⁹ Komintern var ändå snabb att stämpla IWW som en icke-socialistisk gruppering, vilket enligt den finländska radikala pressen berodde på man inom IWW inte var villig att rekrytera jordbrukare och övriga arbetare till kommunistpartiet¹⁸⁰. Den finländska IWW-avdelningen ansåg Kominterns utlåtande vara ren revisionism och påpekade att jordbrukarens högsta samhällseliga ideal är arealen han brukar. Man argumenterade för att eftersom jordbrukaren alltid strävade efter mer mark, skulle detta i slutändan leda till att de småborgerliga elementen inom Komintern kom att omvandla rörelsen till en lika bakåtsträvande rörelse som socialistpartiet.¹⁸¹

Det komplexa förhållandet mellan IWW:s medlemmar, socialisterna och kommunisterna visar hur aktörer med liknande ideologi hamnade i konflikt i frågan om skapandet av en världsordning enligt respektive grupperingars principer. Paralleller kan dras till diskussionen som fördes i kapitel 3.1, det vill säga hur globala flöden till det radikala rummet omformar aktörens handlingar. Före och i början av första världskriget var IWW den ”friska” vinden som lockade arbetare att ansluta sig till organisationen, som också radikaliserade dem. Utvecklingen var ändå snabb och på bara några år blåste nya vindar. Oktoberrevolutionen och dess efterdyningar förde med sig nya idéer som också emottogs i Duluth med varierande resultat. Ett flertal aktörer var beredda att anamma det nya tankesättet, varav IWW som vid detta skedet kunde definieras som en etablerad organisation, istället fick arbeta för att hålla kvar sina medlemmar. I retroperspektiv kan det hävdas att IWW var dömd att misslyckas, inte bara på grund av de statliga förföljelserna, men framförallt på grund av orsaken att man inte var beredd att ta till åtgärder för att verkligen förbättra arbetarklassens situation i samhället. Socialisternas misslyckande hade gett hopp om att IWW kunde med sina radikala metoder åstadkomma en förändring, men i slutändan lyckades man inte nå upp till förväntningarna. Bolsjevikernas maktövertagande fungerade däremot som en inspirationskälla för de som fortfarande sökte efter en förändring. I den mån kan syndikalismen ses som ett misslyckande. Men även om syndikalisterna inte lyckades nå sitt slutgiltiga mål, gav dessa exempel på hur propaganda kunde

---

¹⁷⁸ Ahola, *Leo Laukki Amerikan suomalaisessa työväenliikkeessä*, s. 103.

¹⁷⁹ A.R., 'Kolmas Kansainvälinen', *Ahjo*, VI:1 (februari 1921), s. 28.

¹⁸⁰ A.R., 'Kolmas Kansainvälinen', *Ahjo*, VI:1 (februari 1921), s. 25.

¹⁸¹ A.R., 'Kolmas Kansainvälinen', *Ahjo*, VI:1 (februari 1921), s. 25.

användas för att skapa en transnationell revolutionär rörelse, som också inspirerade ett flertal av 1900-talets prominenta figurer inom arbetarklassen¹⁸².

Kominterns grundande innebar ett bakslag för IWW då organisationens revolutionära strategi övertogs av en mer utvecklad tolkning av marxismen. Fastän man inom båda lägren uppvisade avsky gentemot socialistiska partier och förespråkade en revolution underifrån samt agiterade för arbetarklassens frigörelse, utpekade Komintern ändå specifika brister inom den syndikalistiska traditionen. Det mest utstående problemet var avsaknaden av en koppling mellan den industriella kampen och politiska ärenden.¹⁸³ Eftersom IWW enligt sina principer ansåg att industriarbetarnas kamp var av en ekonomisk natur och inte politisk, kom en konfrontation mellan Komintern att vara oundviklig. De fientliga mentaliteterna uppstod ändå inte genast efter att bolsjevikerna tagit makten. En enkel sammanfattning är att revolutionen förde med sig stora förhoppningar som efterföljdes av en i viss skepticism gentemot Lenins politik. Detta ansågs ändå vara en temporär lösning och man hoppades och rentav trodde på att efter en världsomfattande bolsjevistisk revolution skulle allt övergå till att följa IWW:s principer. Korthuset kom dock att rasa ner väldigt snabbt då man insåg att Lenin inte tänkte släppa den politiska makten, utan istället samla alla arbetarorganisationer under Komintern. Den utopiska världsordningen som IWW hade i flera år agiterat för slogs ut av en aktör som utvecklat en mångsidigare tolkning av marxismen, skridit till verk och åstadkommit en konkret förändring¹⁸⁴.

---

¹⁸² Darlington, *Syndicalism and the Transition to Communism*, s. 278.

¹⁸³ Darlington, *Syndicalism and the Transition to Communism*, s. 279.

¹⁸⁴ Darlington, *Syndicalism and the Transition to Communism*, s. 279.

6 Slutord

Vilka slutsatser kan då dras utifrån undersökningen om transnationella radikala rum och finländarnas aktörskap inom den globala arbetarhistorien? Vad som kan konstateras är att IWW genom hela sin historia behöll det grundläggande konceptet som definierade syndikalismen. Med andra ord litade man inte på att staten skulle tillmötesgå proletariatet i klasskampen och därför var en organisation som förde en ekonomisk kamp det enda alternativ som kunde skydda arbetarna från kapitalisterna¹⁸⁵. Tron på den egna ideologin var så pass stark att man inte accepterade andra synpunkter som exempelvis proletariatets diktatur. Oviljan att kompromissa medförde att IWW:s försök att bli en global revolutionär rörelse överskuggades av interna dispyter och oenigheter bland medlemmar som hade andra ideologiska utgångspunkter. Bolsjevikernas maktövertagande i Ryssland kan med hänsyn till IWW:s misslyckande ses som en triumf, men historiker bör ändå inte underminera IWW:s betydelse inom den globala arbetarrörelsen. Även om en världsomfattande revolution inte blev till, lyckades man ändå rekrytera medlemmar runtom i världen som också var engagerade att kämpa för den ”goda” sakens skull. Som denna avhandling velat visa, finns det därmed mycket att hämta från IWW:s historia.

Typiska fenomen som definierar IWW:s transnationella historia är hur arbetare på en daglig basis spenderade energi på att förbättra livet för sina kamrater och att dessa utbildade arbetare använde sig av en transnationell ideologi, som strävade till jämlikhet genom radikala medel¹⁸⁶. Eftersom IWW bestod av ett flertal etniska grupperingar var ett typiskt fenomen att dessa strävade till att behålla en etnisk solidaritet och identitet mellan den egna gruppens medlemmar. Dock var man ändå beredd att gå utanför den egna sfären och etablera kontakter med andra aktörer, vilket enligt Kaunonen synliggjordes av att finländarna lät publicera och översätta engelska texter. Det att man också öppnade sina lokaler för arbetare i behov av hjälp under oroliga tider bidrog också till att kontakter etablerades mellan olika immigrantgrupper.¹⁸⁷ Att undersöka aktörer som Wälläri, Laukki, Aakula och Tanner ger insyn i immigranternas effekt på en Orts historia, en historia som bestod av ett kontinuerligt motstånd emot det rådande samhällssystemet. Här lyckades man skapa en egen kultur som definierades av den syndikalistiska ideologin som också påverkade livet i Duluth och undervisningen vid Work People’s College. Ur en teoretisk synvinkel bevisar det hur det rumsliga perspektivet är ett effektivt sätt att uppmärksamma globala kopplingar¹⁸⁸.

---

¹⁸⁵ Dubofsky, ‘The Rise and Fall of Revolutionary Syndicalism in the United States’, s. 217.

¹⁸⁶ Cole, *Wobblies on the Waterfront*, s. 174 & 176.

¹⁸⁷ Kaunonen, *Challenge Accepted*, s. 179.

¹⁸⁸ Middell & Naumann, ‘Global history and the spatial turn’, s. 169.

Vad avhandlingen också har visat är hur historien om den globala arbetarrörelsen präglades av splittringar och oenigheter som minskade arbetarklassens möjlighet att uppnå en enhetlig solidarisk rörelse. Tydligast märks denna splittring då man undersöker arbetarrörelsen i Nordamerika¹⁸⁹. Mika Roinila skriver att konflikterna härstammade inifrån immigrantgrupperna som var en del av det politiska systemet i Förenta staterna¹⁹⁰. De vaga löftena om hur industriarbetarna skulle organiseras ledde till att enskilda individer lätt kunde forma sin egen uppfattning om den rätta metoden. Det lokala rummet var heller inte fränkopplat från den omkringliggande världen, vilket gjorde att utvecklingen ledde till arbetare tvingades anpassa sig i snabb takt till förändringarna som drabbade dem. Även första världskriget syntes i den lokala miljön genom förföljelsen av bland annat pacifistiska IWW-medlemmar som inte ville stöda det imperialistiska kriget.

6.1 Vad hände med de finländska syndikalisterna?

Med tanke på att avhandlingen har diskuterat aktörskap genom fyra individer som var verksamma inom den finländska IWW-avdelningen, är det också nödvändigt att i slutet redogöra för vad som hände med dessa fyra personer efter 1921.

Niilo Wälläri hade som sagt efter sin aktiva tid inom IWW och Work People's College blivit alltmer skeptiskt gentemot fackföreningens förmåga att lösa arbetarklassens problem och frånsa därför sitt medlemskapet 1919. Detta hindrade dock inte de amerikanska myndigheterna att utfärda en order om att deportera Wälläri från landet. Den formella orsaken till utvisningen var illegal invandring, men tjänstemannen som förhörde Wälläri menade att denne fick stanna i landet om han lovade att inte längre agitera för en samhällelig omstrukturering. Wälläri som ändå alltid haft arbetarklassen bästa i åtanke svarade att detta kunde han inte lova, vilket resulterade i att han fängslades. Efter några veckors fängenskap släpptes Wälläri fri efter att borgen på 1 000 dollar betalats. Under resten av året befann sig Wälläri i New York för att invänta den kommande deportationen. I oktober 1920 eskorterades Wälläri slutligen till fartyget som skulle föra honom tillbaka till Finland.¹⁹¹ Efter att ha anlänt till Finland fortsatte Wälläri att arbeta kring frågor som berörde arbetarklassen och han blev främst känd för att ha fungerat som ordförande för Sjömansunionen i Finland. Wälläri avled den 25 augusti 1967 i Helsingfors.

För att ha aktivt deltagit i demonstrationer emot kriget och den allmänna värnplikten samt för att ha varit en av de ledande figurerna inom den finländska IWW-avdelningen, arresterades

---

¹⁸⁹ Kaunonen, *Challenge Accepted*, s. 179.

¹⁹⁰ Mika Roinila, 'Adjustment and the Future', *Finns in the United States: A History of Settlement, Dissent, and Integration*, red. Auvo Kostiaainen (East Lansing 2014), s. 319–320.

¹⁹¹ 'Vainojen aikoja', Folkets Arkiv, Wälläri Niilo, klass 7.

Leo Laukki i Duluth i juni 1917. Anklagelserna gällde lösdriveri. I Minnesota hade man nämligen godkänt en lag som gav myndigheterna rätten att döma aktiva IWW-medlemmar till ett halvårs fängelsestraff om inte dessa kunde bevisa att de hade ett ”lagligt” arbete – vilket flera inte kunde.¹⁹² Laukki överklagade domen och släpptes fri efter att borgen betalats, varefter han flydde till Sovjet-Ryssland dit han anlände på våren 1921. Under Stalins terror hamnade Laukki i onåd med regimen och arresterades och arkebuserades år 1938.

Efter 1921 arbetade Gust Aakula som lärare vid Work People’s College och som skribent i *Industrialisti* och *Tie Vapauteen*. Av dessa två publikationer lades *Tie Vapauteen* ner 1937, medan Aakula ännu skrev i *Industrialisti* under 1950-talet. Work People’s College stängde däremot sina dörrar 1941. Aakula levde hela resten av sitt liv i Duluth och avled i november 1976. William Tanner, som efter att ha tjänat sitt fängelsestraff i Leavenworth, anammade den kommunistiska läran och deporterades till Sovjetunionen varifrån han senare flyttade till Finland¹⁹³. Tanner hann bland annat fungera som riksdagsledamot åren 1927–1930, varefter han återvände till Sovjet där han också fängslades 1935¹⁹⁴.

6.2 Sammanfattning

Utgångspunkten för denna avhandling har varit att diskutera teoretiska begrepp som transnationalism, rumslighet och aktörskap. Detta har gjorts genom den finländska IWW-avdelningen i Duluth i Minnesota under tidsperioden 1915–1921. Målsättningen har varit att koppla de finländska arbetarna i Förenta staterna till den globala arbetarhistorien med hjälp av ovanstående begrepp. Resultatet som fås från en undersökning som denna, ger bevis på en sammankopplad värld där den transnationella medvetenheten var en del av arbetarens vardag. Samtidigt visar det också hur radikala/politiska rum formas och hur detta rum påverkar aktören och vilka handlingar det leder till.

Det medvetna valet som gjorts under arbetet med denna avhandling är att utgå från stora fenomen och exemplifiera dessa med mindre, lokala fenomen. Detta är dock endast ett exempel på en metod som kan användas i forskningen om globala vänsterrörelser. IWW och arbetarrörelsen i stort erbjuder historiker flera olika ingångar där forskning kan bedrivas kring teman som exempelvis globala kontakter, etnicitet, genus och internationell solidaritet. Med andra ord är det ett brett forskningsfält som i slutändan visar hur mänsklig handling och interaktionen mellan människor skapat ett globalt kontaktnät. I denna avhandling har

---

¹⁹² Ahola, *Leo Laukki Amerikan suomalaisessa työväenliikkeessä*, s. 98.

¹⁹³ Kostiainen, *The Forging of Finnish-American Communism*, s. 136.

¹⁹⁴ Riksdagens webbsida, *William Tanner*, <<https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/Sivut/911593.aspx>>.

undersökningen om finländarna i Minnesota visat typiska tecken på de transnationella drag som definierade 1900-talet. Även om en femtedel av alla immigranter från Finland återvände till sitt gamla hemland och några tusen idealister flyttade till Sovjetunionen för att bygga arbetarnas paradiset, stannade ändå majoriteten i Nordamerika. Denna separationen från hemlandet medförde att länkar existerade mellan olika organisationer, familjer och individer, speciellt när det kommer till kulturella, ekonomiska och politiska kontakter över Atlanten¹⁹⁵.

---

¹⁹⁵ Roinila, 'Adjustment and the Future', s. 319–320

Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor

Arbetsarkivet, Helsingfors

Tanner Karl William, HA:A1

Detektiva Centralpolisens arkiv, Riksarkivet

Wälläri, Niilo Frans, 623a

Laukki Leo, RGASPI, Fondi 495

Folkets arkiv, Helsingfors

Wälläri Niilo, klass 7

Yrjö Sirola, klass 5, Ba

Institutionen för allmän historias arkiv vid Åbo universitet (TYYH)

Gust Aakulas samling, TYYH/S/A/58/I-II

Tryckta källor

Tidnings- och tidsskriftarkivet vid Åbo universitet.

Industrialisti

Teollisuustyöläinen

Sosialisti

Nationalbiblioteket

Ahjo

Tie Vapauteen

Litteratur

Aguilar, Kevan Antonio, 'The IWW in Tampico: Anarchism, Internationalism, and Solidarity Unionism in a Mexican Port', *Wobblies of the World. A global history of the IWW*, red. Peter Cole, David Struthers & Kenyon Zimmer (London 2017), s. 124–139.

Ahola, Tero Jouko, *Leo Laukki Amerikan suomalaisessa työväenliikkeessä* (Helsingfors 1973).

Alanen, Arnold R., 'Finnish Settlements in the United States: "Nesting Places" and Finntowns', *Finns in the United States: A History of Settlement, Dissent, and Integration*, red. Auvo Kostiainen (East Lansing 2014), s. 55–73.

Cole, Peter, Struthers, David & Zimmer, Kenyon, 'Introduction', *Wobblies of the World. A global history of the IWW*, red. Peter Cole, David Struthers & Kenyon Zimmer (London 2017), s. 1–25

Cole, Peter, *Wobblies on the Waterfront: Interracial Unionism in Progressive-Era Philadelphia* (Urbana 2007).

Conrad, Sebastian & Sachsenmaier, Dominic, 'Introduction: Competing Visions of World Order: Global Moments and Movements, 1880s– 1930s', *Competing Visions of World Order. Global Moments and Movements, 1880s– 1930s*, red. Sebastian Conrad & Dominic Sachsenmaier (New York 2007), s. 1–25.

Craib, Raymond, 'Sedentary Anarchists', *Reassessing the Transnational Turn. Scales of Analysis in Anarchist and Syndicalist Studies*, red. Constance Bantman & Bert Altena (New York 2015), s. 139–156.

Darlington, Ralph, *Syndicalism and the Transition to Communism. An International Comparative Analysis* (Aldershot 2008).

Dubofsky, Melvyn & McCartin, Joseph, *Labor in America: A History* (Chichester 2017).

Dubofsky, Melvyn, 'The Rise and Fall of Revolutionary Syndicalism in the United States', *Revolutionary Syndicalism. An International Perspective*, red. Marcel van der Linden & Wayne Thorpe (Aldershot 1990), s. 203–220.

Gupta, Dipak K., 'Global Spread of Radical Ideologies: Causes, Consequences and Policies', *India Quarterly* 65:2 (2009), s. 109–121.

Halker, Bucky, 'Tramp, Tramp, Tramp: The Songs of Joe Hill Around the World', *Wobblies of the World. A global history of the IWW*, red. Peter Cole, David Struthers & Kenyon Zimmer (London 2017), s. 288–298.

Hirsch, Steven & van der Walt, Lucien, 'Rethinking Anarchism and Syndicalism: The Colonial and Postcolonial Experience, 1870–1940', *Anarchism and Syndicalism in the Colonial and Postcolonial World, 1870-1940 : The Praxis of National Liberation, Internationalism, and Social Revolution*, red. Steven Hirsch & Lucien van der Walt (Leiden 2010), s. xxxi–lxxiii.

Huhta, Aleksi, *Toward a Red Melting Pot: The Racial Thinking of Finnish-American Radicals, 1900–1938* (Åbo 2017).

Iriye, Akira, *Global Community. The Role of International Organizations in the Making of the Contemporary World* (Berkeley 2002).

Karni, Michael, *Yhteishyvä – Or, For the Common Good: Finnish Radicalism in the Western Great Lakes region, 1900–1940* (Minneapolis-Saint Paul 1975).

Kaunonen, Gary, *Challenge Accepted : A Finnish Immigrant Response to Industrial America in Michigan's Copper Country* (East Lansing 2010).

Kivisto, Peter, 'The Transnational Practices of Finnish Immigrants', *Finns in the United States: A History of Settlement, Dissent, and Integration*, red. Auvo Kostiainen (East Lansing 2014), s. 297–308.

Kostiainen, Auvo, 'IWW – Kohti anarkosyndikalistista maailmanjärjestystä', *Anarkismi, Avantgarde, Terrorismi. Muutamia strategioita järjestyksen sotkemiseksi*, red. Marja Härmänmaa & Markku Mattila (Helsingfors 2007), s. 187–207.

Kostiainen, Auvo, 'Politics of the Left and the Right', *Finns in the United States: A History of Settlement, Dissent, and Integration*, red. Auvo Kostiainen (East Lansing 2014), s. 131–155.

Kostiainen, Auvo, *The Forging of Finnish-American Communism, 1917–1924. A Study in Ethnic Radicalism* (Åbo 1978).

Laukki, Leo, *Teolliseen yhteiskuntaan* (Duluth 1917).

- Lucassen, Jan, 'Writing Global Labour History c. 1800–1940: A Historiography of Concepts, Periods and Geographical Scope', *Global Labour History. A State of the Art*, red. Jan Lucassen (Bern 2008), s. 39–89.
- Middell, Matthias & Naumann, Katja, 'Global history and the spatial turn: from the impact of area studies to the study of critical junctures of globalization', *Journal of Global History* 5 (2010), s. 149–170.
- Ollila, Douglas J. & Kostiainen, Auvo, 'Finnish-American anarcho-syndicalism and the Industrial Workers of the World', *Siirtolaisuus – Migration 4:1979*, s. 17–26.
- Pinta, Saku, 'The Wobblies of the North Woods: Finnish Labor Radicalism and the IWW in Northern Ontario', *Wobblies of the World. A global history of the IWW*, red. Peter Cole, David Struthers & Kenyon Zimmer (London 2017), s. 140–155.
- Roinila Mika, 'Adjustment and the Future', *Finns in the United States: A History of Settlement, Dissent, and Integration*, red. Auvo Kostiainen (East Lansing 2014), s. 319–325.
- Sachsenmaier, Dominic, *Global Perspectives on Global History. Theories and Approaches in a Connected World* (Cambridge 2011).
- Struthers, David M., 'IWW Internationalism and Interracial Organizing in the Southwestern United States', *Wobblies of the World. A global history of the IWW*, red. Peter Cole, David Struthers & Kenyon Zimmer (London 2017), s. 74–88.
- Toledo, Edilene & Biondi, Luigi, 'Constructing Syndicalism and Anarchism Globally: The Transnational Making of the Syndicalist Movement in São Paulo, Brazil, 1895–1935', *Anarchism and Syndicalism in the Colonial and Postcolonial World, 1870–1940*, red. Steven Hirsch & Lucien van der Walt (Leiden 2010), s. 363–393.
- Topp, Michael Miller, *Those without a Country. The Political Culture of Italian American Syndicalists* (Minneapolis 2001).
- Van der Linden, Marcel, 'The "Globalization" of Labour and Working-Class History and its Consequences', *Global Labour History. A State of the Art*, red. Jan Lucassen (Bern 2008), s. 13–36.
- Van der Linden, Marcel van der Linden & Thorpe, Wayne, 'The Rise and Fall of Revolutionary Syndicalism', *Revolutionary Syndicalism. An International Perspective*, red. Marcel van der Linden & Wayne Thorpe (Aldershot 1990), s. 1–24.

Van der Linden, Marcel, *Workers of the World : Essays Toward a Global Labor History* (Leiden 2008).

Weiss, Holger, 'Om den rumsliga vändningen och rummet för historisk tolkning', *Ikaros 9:1* (2012), s. 13–15.

Zimmer, Kenyon, 'A Cosmopolitan Crowd: Transnational Anarchists, the IWW, and the American Radical Press', *Wobblies of the World. A global history of the IWW*, red. Peter Cole, David Struthers & Kenyon Zimmer (London 2017), s. 29–43.

Elektroniska källor

Betten, Neil, *Riot Revolution, Repression in the Iron Range Strike of 1916* (Minnesota Historical Society 1968),

<<http://collections.mnhs.org/MNHistoryMagazine/articles/41/v41i02p082-094.pdf>>.

Eleff, Robert M., *The 1916 Minnesota Miners' Strike Against US. Steel* (Minnesota Historical Society 1988), <<http://collections.mnhs.org/MNHistoryMagazine/articles/51/v51i02p063-074.pdf>>.

Freitag, Ulrike & von Oppen, Achim, *Translokaltät als ein Zugang zur Geschichte globaler Verflechtungen* (Berlin 2005), <<https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/42759#>>.

Nationalencyklopedin,

<<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/poststructuralism>>.